

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 110. ÉVFOLYAMA

1973-ban 9 ezer

1974-ben 74 ezer

kisdiák vett részt az

ERDŐK NAPJÁN

1975. MÁJUS * XXIV. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

T A R T A L O M

Az erdészet hozzájárulása felszabadulásunk 30. évfordulójának köszöntéséhez: egymillió hektár erdőültetés (Jérome R.)	193
Gáspár Hantos Géza: Az erdőgazdálkodó szervezetek 1974. évi gazdálkodása az üzentervek tükrében	209
Dr. Herpay Imre: Fahasználati munkarendszerek fejlesztésének elvi kérdései és néhány lehetősége	219
Dr. Solymos Rezső: Erdőművelés fejlesztés az OEE Erdőművelési Szakosztályának munkájában	225
Dr. Csesznák Elemér: Az erdőművelési munkák közigazgatási szabályozó rendszerének fejlesztéséről	229
Dr. Papp László: Finnországi tapasztalatok a burkolt gyökerű csemeték alkalmazására	232
Tarjányi Ferenc: Erdészek és kertészek az Óhegyen	236
<i>Címkép: Eredményeink... (Foto MTI)</i>	
<i>Háttalpon: Erdősítés a felszabadulás után (Dr. Sali E. közlése alapján, ERDŐGAZDASÁG ÉS FAIPAR 1975/3. sz.)</i>	

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Вклад лесного хозяйства в празднование 30-й годовщины освобождения страны: один миллион гектаров лесоразведения (Жером Р.)	193
Гаушар-Хантмоу Г.: О работах лесохозяйственных органов по производству и воспроизводству, выполненных в 1974 Г.	209
Д-р Херпай И.: Принципиальные вопросы и некоторые возможности развития рабочих систем при лесозаготовке	219
Д-р Шольмош Р.: Развитие лесоводства в работе Отдела лесоводства Общегосударственного общества лесоводов	225
Д-р Чеснак Е.: О развитии системы экономического регулирования лесоводственных работ	229
Д-р Памп Л.: Опыт использования саженцев с обернутыми корнями в Финляндии	232

C O N T E N T S

The contribution of forestry to celebrating the 30th anniversary of our liberation: 1 million hectares of afforestation (Jerome, René)	193
Gáspár-Hantos, G.: The production and reproduction of forestry organizations	209
Dr. Herpay, I.: Some theoretical questions and possibilities of developing systems of logging operations	219
Dr. Solymos, R.: Developing of silviculture in the work of the Committee of Silviculture in the Hungarian Forestry Association	225
Dr. Csesznák, E.: On developing the economic control system of silviculture	229
Dr. Papp, L.: Experiences on the application of seedlings with covered roots in Finland	232

Értesítjük az Esztergomi Erdész Szakiskola utolsó évfolyamának 1950-ben végzett tanulóit, hogy a 25 éves találkozót 1975. augusztus hó 8-án, az idei OEE vándorgyűlés alkalmával Visegrádon tartjuk meg.

Kérjük volt osztálytársainkat, hogy pontos címüket mielőbb közöljék velünk:

Miklósi Lajos Erdőfelügyelőség Mátrafüred 3232. Petőfi u. 12.

Wittner Ferenc FEFAG Nyíregyháza 4400. Sóstói u. 61 sz.

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ára: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H—1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7\$.
4487 Révai Nyomda, Budapest — F.v.: Pováry Jenő.

Az erdészet hozzájárulása felszabadulásunk 30. évfordulójának köszöntéséhez:

egymillió hektár erdősítés

Szaktudásunk nagy megmozdulásai, ünnepélyes megnyilatkozásai sohasem nélkülözték a társadalom részvételét. Az erdészet mindig is élvezte a helyi lakosság, a nép széles rétegeinek jóindulatú érdeklődését, támogatását, de ilyen mértékben — mint most Kecskeméten — ez eddig alig nyilvánult meg. Hazánk felszabadulásának 30. évfordulójáról valóban nem emlékezhettünk volna meg méltóbban, mint a lakosságot legnagyobb mértékben mellénk állító fásítás jegyében, annak történelmi határkövét jelentő eredménye megvalósításával — a felszabadulás óta egymilliomodik hektár erdősítésnek országgraszolóan ünnepélyes elvégzésével.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium KISZ Központi Bizottsága, az MSZMP Bács-Kiskun megyei és Kecskemét Városi Bizottsága, a Megye és Város Tanácsának Végrehajtó Bizottságai, az Állami Fagazdasági Vállalatok Országos Központja, a Hazafias Néprfront Bács-Kiskun megyei és Kecskemét Városi Bizottsága, a KISZ Központi Bizottsága Bács-Kiskun megyei és Kecskemét Városi Bizottsága, a szegedi Állami Erdőrendezőség és egyesületünk — a szakmát és a nép legszélesebb rétegeit általánosan összefogó szervek tömege — rendezte együtt az 1975. évi Fásítási Hónapja megnyitó, jubileumi ünnepséget Kecskeméten, az MTESZ székházában.

Az ünnepséget házigazdaként **dr. Gajdócsi István** a Bács-Kiskun megyei Tanács elnöke — az ünnepség jelentőségét mélyen átérző szavakkal és gondolatokkal — nyitotta meg:

Tizenhét évvel ezelőtt, 1958-ban a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány határozatot hozott arra, hogy a fásítás népgazdasági, népegészségügyi és esztétikai jelentőségének ismertetése, tudatosítása és általában a fásítás társadalmi összefogásának szélesítése érdekében minden év tavaszán országos és helyi ünnepségeken kell megemlékezni ennek a mozgalomnak a jelentőségéről.

Mi, Bács-Kiskun megyeiek örömmel vállaltuk azt a megtisztelő szerepet, hogy ebben az évben a mi megyénk és közelebről Kecskemét város adjon helyet az ünnepség-sorozat országos megnyitójának.

Megtisztelő feladat itt ma házigazdának lenni, mert 1975 márciusában nemcsak egy évről évre visszatérő emlékeztést ismétlünk. Ez az ünnepség egybeesik hazánk felszabadulásának 30. évfordulójával. És éppen ez a rendezvény hivatott méltóképpen megünnepelni azt is, hogy a felszabadulást követően elérkeztünk az egymilliomodik hektár erdőterület ültetésének ünnepélyes aktusához.

Büszkék vagyunk arra, hogy Kecskeméten a Széchenyi városi parkerdőben a ma felavatandó, emlékkövel megjelölt parcella örökíti majd meg maradandóan ezt az országosan is nagyjelentőségű, méreteiben is nagyszerű vállalkozást.

Bács-Kiskun megye az erdőgazdálkodás terén is terhes örökséget vett át a múltból és hurcolt magával. A felszabadulás idején a jelenlegi megye területének alig 7⁰/₀-án volt erdő. Tulajdonképpen ez a megye volt az ország legkevesbé fásított területe. Az erdő hiánya miatt a szélsőséges időjárás, a szél, az erózió és homokviharok óriási károkat okozva gátolták, bizonytalaná tették a mezőgazdasági termelést is. A felkavart homok nemcsak a növényzetet, az apró tanyákat, de belepte az emberek szemléletét, a szellem alig piskáló fényeit is. Valósággal fojtogatta az életet. Ma már széles körben ismertek és elismertek megyénk mostoha természeti viszonyai, az, hogy területünk jelentős százaléka olyan gyenge termőképességű, amelyen a fejlett nagyüzemi módszerekkel sem lehet még hosszú ideig eredményesen gazdálkodni. Ezek hasznosítása csak erdősítéssel képzelhető el.

A megye vezetése már korábban is felismerte ezt a helyzetet, komoly erőfeszítéseket tett és jelentős támogatást kapott annak érdekében, hogy a hátrányos, mostoha állapot alapvetően megváltozzék. Ma már örömmel mondhatjuk el, hogy az elmúlt 30 év alatt, kiemelten pedig az utolsó 15 évben a megye erdőállománya megkétszereződött, az 1945-ben volt 59 000 hektárral szemben 125 000 hektár az erdőterületünk, s a megye erdősültsége elérte a 15⁰/₀-ot.

Most, amikor országosan az egymilliomodik hektár erdő telepítését ünnepeljük, szólni kell azokról, akik itt Bács-Kiskunban részt vállaltak ebből a nagyszerű munkából.

Tisztelettel, elismeréssel kell megemlékeznünk az erdőgazdaságok és a mezőgazdasági üzemek dolgozóiról, akik közül többen most is itt vannak közöttünk, és akik áldozatos kitartó, fáradságot nem ismerő módon dolgoztak ebben a természetátalakító tevékenységben. Elismeréssel emlékezünk meg a KISZ-fiatalokról, és úttörőkről, az ifjúsági szervezetek országos fásítást segítő munkájáról. Nagy szükség volt és van a fiatalok lelkes, kezdeményező tevékenységére, a KISZ-védnökség mozgósító erejére.

Eredményeink valóban szépek, de nem adnak okot az elégedettségre. Ezért határozott szándékunk az erdősítés további lendületét biztosítani. Tételes és

részletes üzemi felmérések adatai alapján tudjuk, hogy ebben a megyében még ma is kb. 80 000 ha olyan terület van, amely mezőgazdasági termelésre alkalmatlan, s amelyet erdősíteni kellene. Távlati fejlesztési tervünkben — a következő 25 évre — azt tűztük ki célul, hogy a század-, illetve ezredfordulóra erdőállományaunk megközelítse a 200 000 hektárt, az erdőültetés foka pedig a 23%-ot. Ha ezt megvalósítjuk, pontosabban ha az általunk megkezdett munkát utódaink jól folytatják, megváltoztatjuk a természeti viszonyokat, gazdaságosabbá tesszük a vegetációt, jobbá az itt élő emberek közérzetét, színesebbé a táj szépségeit és kiérdemljük az utánunk következők elismerését.

Évek óta egyre fokozódó felelősséggel és jogos türelmetlenséggel beszélünk az emberiség és társadalmunk új gondjáról, a környezetvédelemről, illetve az ezzel kapcsolatos feladatokról. Már eddigi törekvéseinkben is tapasztalható az az igény, hogy a termelési rendeltetésű erdők mellett egyre nagyobb szerepet kapjanak a környezetvédelmi, az üdülést szolgáló erdők és a városkörnyéki parkerdők. Az urbanizáció nyomasztó hatása elől menekülő ember itt feloldhatja feszültségeit, pihenhet, regenerálódhat és megvidámodva térhet vissza munkájához.

A környezet tisztelete, a természet hamisítatlan szépsége iránti szeretetből fakadt az a kezdeményezés is, hogy megyénk természetvédelmi ritkaságai — és ezek között jelentős erdőterületek — szervezett védelméről gondoskodjunk. Az utóbbi két év alatt jónéhány eredményes intézkedést tettünk ebben az ügyben és az Országos Természetvédelmi Hivatal segítségével elértük azt is, hogy megyénkben alakult meg az ország második nemzeti parkja: a Kiskunsági Nemzeti Park.

Ezzel a különböző célú, de lényegében mindig az ember és a természet kapcsolatát javítani szándékozó törekvéseinkkel formáltuk a szemléletet. A megye lakossága, gazdálkodó egységeink jobban megismerték, megszerették a természetet, az erdőt, annak élővilágát és túlnyomó többségükben közügynek tekintik annak megvédését.

*

A házigazdától **dr. Madas András** mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter-helyettes vette át a szót és adott országos jelentőséget az ünnepségnek:

Néhány nap választ el bennünket hazánk felszabadulásának 30. évfordulójától; illő, hogy ezt a legnagyobb ünnepünket méltóképpen ülje meg az erdőszet is.

Nem véletlenül választottuk Kecskemétet, az Alföld történelmi jelentőségű városát az ünnepség színteréül. Ez a város volt a központja az alföldfásítási törekvésnek, a futóhomok megkötésének, az egészséges mikroklíma kialakításának, a népbetegségek elleni küzdelem egy fontos területének.

Az Alföldön valósult meg Debrecenben az erdők államosítása is, mert itt született meg a földbirtokreform, amely a mezőgazdaságilag művelt területet azok kezébe adta, akik azt megművelték, de az erdőt népi tulajdonba vette, mert az erdők sokoldalú feladatukat csak nagyobb közösségi, elsősorban öszznépi tulajdonban teljesíthetik.

Az erdők sokoldalú feladatoknak tesznek eleget a népgazdaságban, mert el látják fával a népgazdaságot a termelés számos területén, környezetvédelmi feladatokat teljesítenek véde a talajt a víz- és szélerózió ellen, védelmet nyújtva a levegőszennyeződés és zajártalmak ellen a szociális-üdülési feladatok betöltése során a lakosság millióinak nyújtanak pihenést, felüdülést, szórakozást.

Haladó erdészek már két évszázaddal ezelőtt arra törekedtek, hogy fékezzék

az erdők pusztítását és fokozzák az erdőtelepítéseket. Már az 1769-ben kiadott erdőrendtartás foglalkozott a közérdekű erdőtelepítésekkel és azóta számos rendelet, törvény vonatkozott az erdőkre, fásításokra. 1923-ban *Kaán Károly* javaslatára alföldfásítási törvény is született. Ez már korszerű fogalmazást is adott az erdőtelepítéseknek és fásításoknak, mert előírta a fatermelő bázis megteremtését, a mezőgazdasági termelés előmozdítását és az egészségügyi és klimatikus viszonyok megjavítását.

A szakemberek jóakarató törekvései azonban fennakadtak a tőkés társadalmi rend ellentmondásain és az uralkodó osztályok érdekein. A jószándékú törvényeket csak részben lehetett végrehajtani. Az alföldfásítási törvény alapján mindössze 52 ezer hektár fásítás és erdőtelepítés teljesedett.

A felszabadulás után hatalmas lendületet vett az erdősítés, fásítás, az erdőről való gondoskodás. A világháború során az állam nem csak megengedte, de elő is írta a túlhasználatot, mert minden erdőbirtokosnak a megengedett évi vágás kétszeresét kellett kitermelnie. A háború sok pusztítást okozott hazánkban, nem kímélte az erdőket sem.

Közvetlenül a harci cselekmények befejezése után megindult az újjáépítés, de rengeteg fát igényelt, még egyre folytatódott az erdőkben a túlhasználat. A bányáknak bányafa, a hidépítéshez pillérfa, a lakások befedéséhez épületfa, a téli fűtéshez tűzifa kellett és a magyar erdők nagy áldozatok árán teljesítették az újjáépítés igényeit.

Az első öt éves terv hozott változást hazánk erdőgazdálkodásában. A kitermelést leszállítottuk lényegileg a növedék szintjére, az erdészet pedig korlátlan lehetőséget kapott az erdősítésre. Minden haladó erdész álma megvalósult: a bővített újratermelés immár a párt és kormány programjává vált. A magyar er-

dészek éltek is ezzel a lehetőséggel és minden erejüket belevetve oldották meg az eddig soha nem látott hatalmas feladatot.

Az egymás után következett öt éves tervek következetesen tartalmazták a kitermelt vágásterület felújítását és új erdők telepítését. Magyarország az erdőtelepítés élvonalába került Európában. Amikor 1954-ben először vettünk részt az EGB Fabizottsága ülésén Genfben és beszámoltam arról, hogy hazánk évente 600 millió csemetét termel, a svéd küldött visszakérdezett, hogy nem történt-e fordítási hiba, a tizedespont elírása, mert Svédország sem erdősít ennyit egyetlen évben. A nagyarányú erdősítés alapján — bár a felszabadulás-kor Európa legkevésbé erdősült országai közé tartoztunk — az európai erdészet élvonalába kerültünk. Kevés ország mondhatja el, hogy a háború befejezése óta egymillió hektárnyi erdősítést végzett.

Ezzel a nagyarányú erdősítési munkával hazánk erdősültségét az 1938. évi 12⁰/₀-ról 1975-ben 17⁰/₀-ra növeltük. Erre a legoptimistább erdészek sem nagyon számítottak, amikor 1949-ben az akkori ERDŐKÖZPONT kidolgozta az országfásítási tervet azelőtt, hogy célkitűzéssel, hogy perspektívában az ország erdősültségét 20⁰/₀-ra emeljük. . .

Az egymillió hektár erdősítésből kerekén 440 ezer az új erdők telepítése és 560 ezer az erdőfelújítás.

Amikor az erdőket államosítottuk, szomorú kép fogadott bennünket. Az erdőket kitermelték, de nem gondoskodtak a felújításról. Első feladat volt a kitermelt erdőterület felújítása a termőhelynek megfelelő fafajjal, ahol lehetett a népgazdaság szükségleteit kielégítő, gyorsannövő fafajokkal. A gyorsan elültetett csemeték közel fele fenyő volt. Igen szigorú rendeletekkel biztosítottuk, hogy minden kitermelt vágásterület be legyen erdősítve. Ma már a rendszer biztosan működik és a kitermelt erdőket rendszeren és hatékonyan felújítjuk.

Az új erdők telepítése során az erdészet elsősorban a mezőgazdaságilag gazdaságosan nem művelhető területeket vonta erdősítés alá. A végzett számítások szerint az új erdők aranykorona értéke 2—3 között mozog. Ezek között a legjobb területen az ország cellulóz- és papírszükségletének kielégítésére cellulóznárákat telepítettünk az elmúlt 15 év alatt kerekén 100 ezer hektáron, olyan nyarást, amelyik biztos bázisul szolgál papírszükségletünk kielégítésére.

Az új erdők 30⁰/₀-a az állami erdőgazdaságok kezelésében valósult meg, 27 százaléka termelőszövetkezetekében, 13⁰/₀-a esik az állami gazdaságokra, 4⁰/₀-a a vízügyre, 3⁰/₀-a út vasútra és 23⁰/₀ az egyéb. Elsődleges rendeltetés szerint 65⁰/₀-a szolgálja a fatermesztést, 30⁰/₀-a a környezetvédelmet és 5⁰/₀-a a szociális, üdülési célt. Nagyság tekintetében az élen jár Bács-Kiskun megye 51 ezer hektárral, utána Pest megye 40, Szabolcs-Szatmár 28, Hajdú-Bihar, Szolnok, Veszprém és Tolna 22, Győr-Sopron 20, valamint Nógrád megye 19 ezer hektárral következik.

Az egymillió hektár erdősítés végrehajtásában részt vett százezernyi csemetekerti lány és asszony, erdősítő munkás, ezernyi mérnök és technikus névtelen serege. Ezt az ünnepséget ragadjuk meg arra, hogy köszönetünket fejezzük ki mindnyájuk alkotó munkájáért. Emléküket fogja hirdetni generációkon át az az emlékfásítás, amit rövidesen el fogunk végezni. Valamennyiüket kitüntetni nincs mód, de hogy legalább a kiemelkedőkről név szerint is megemlékezhessünk, az Országos Erdészeti Egyesület hálózatán keresztül felmértük a legérdemesebbeket és mintegy 500 kitüntetéssel, emlékéremmel, oklevéllel szeretnénk számukra emlékeztetéssé tenni ezt az ünnepséget.

Külön kell megemlékeznünk az ifjúság kiemelkedő szerepéről az erdősítési munkánkban. A KISZ Központi Bizottsága védnökséget vállalt az országfásítás

felett. Megyei Bizottságai hangolják össze, s teszik mozgalmasakká a tavaszi fásítási akciókat. Tevékenységüket évente értékeljük és anyagilag is jutalmazuk a legjobb fiatal fásítókat. Munkájuk a szebb jövőnek dolgozik.

Ugyanígy nagyra kell értékelnünk a Hazafias Népfront segítségét céljaink elérésében. Különösen a főváros centenáriuma alkalmával sokat tett fásítással, emlékparkok, ligetek létesítésével, a lakosságnak az erdő, a fák, a madarak védelmére szervezésével.

Dolgozó népünk az elmúlt 30 év alatt hatalmas alkotásokkal gazdagította hazánkat a népgazdaság, a kultúra, a művészet terén. Népünk alkotó tevékenysége érzékelhetően formálta és alakította a tájat és abból kivette részét az erdészet is. Köszönet illeti mindennek a lehetőségéért a Szovjetuniót a felszabadítás tényéért és azért a mindig nagyvonalú segítségért, amellyel törekvéseinket támogatja. Nagyrészt ennek köszönhető az a hatalmas fejlődés is, ami mezőgazdasági termelésünkben már eddig végbement, de továbbra is folytatódik. A belterjes, nagyüzemi módszerek hatalmas eredményeiket egyre szűkebben körülhatárolt területeken hozzák létre és egyre nagyobb területek szabadulnak fel más hasznosítás, elsősorban az erdőtelepítés számára. Ilyenképpen minden lehetőségünk adott ahhoz, hogy célunkat pontosabban határozzuk meg:

20%-nyi erdősültséget a 200. évre!

Rajtunk is múlik azonban, hogy ezt a célt elérjük. A népgazdaság anyagi forrásai végesek, mindent meg kell tennünk, hogy olcsóbb erdősítési eljárásokat találjunk, alkalmazzunk. Ha kisebb ráfordításokkal sikerül az erdősítést elvégezni, nagyobb területet erdősíthetünk ugyanabból a keretből. Különösen fontos ez a nem fatermesztési célú, nem gazdasági erdők esetében.

*

A nagy tetszéssel fogadott ünnepi beszéd után **dr. Csontos Gyula** a FAGOK vezérigazgatója mint a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság volt igazgatója emelkedett szólásra:

Harminc év — fél emberöltő — nagy idő és ez a harminc a magyar nép történelmének — az erdőgazdálkodás történelmének is — legdicsebb évtizedeit jelenti. Mi erdészek büszkén tekinthetünk vissza az elmúlt három évtizedre, mert egész dolgozó népünkkel együtt mi is — és ezt 1 millió hektár erdő is ékesen bizonyítja — kivettük részünket a szocializmus építő nagy munkából. Az erdő a jövőt is jelképezi, fát-erdőt csak az ültet, aki hisz és bízik a jövőben. Sosem szabad elfelejtenünk, hogy ezt a hitet a Szovjetunió és dicsőséges Vörös Hadserege adta nekünk, aki felszabadított bennünket és utat nyitott a legemberibb, a szocialista társadalom felépítéséhez.

Büszkék vagyunk eredményeinkre. A mai erdősgeneráció két évszázad erdőszelvények álmát valósítja meg — és erre büszkék lehetünk — de hálásak is, hogy részesei lehettünk ennek a nagyszerű munkának, amelyet 1 millió hektár erdősítés fényjelez. És ez a munka mai nappal nem áll meg, tovább folytatjuk. Ennek biztosítékai a szocializmus építésében elért sikereink, a Magyar Szocialista Munkáspárt kipróbált, következetes jó politikája, a Szovjetunióval, az egész szocialista táborral való testvéri szövetségünk.

Hagy igazán értékelni tudjuk viszonyainkat, amelyek között kiemelkedő sikereink megszülettek, tekintsünk vissza a múltra, azokra az erőfeszítésekre, melyeket az e tájon dolgozó szakemberek kifejtettek, és nem rajtuk, hanem az akkori társadalmi-gazdasági viszonyokon múlt, hogy nem teljesültek.

Az erdősítés, a homok megkötésének szükségessége itt a Duna—Tisza közén, tehát Bács-Kiskun megye mai területén a XVIII. század második felében védődik fel, amikor a homokos vidékeken a futóhomok képződés nemcsak a földművelés további fejlődését akadályozta, hanem az addig művelésbe vont területek is a ráhordott homok következtében jelentősen leromlottak úgy, hogy egyrésztükön szántóföldi művelés már nem volt lehetséges. A XVIII. század második felében hatalmas területek változtak „siványsággá”, futóhomokká.

Ez a folyamat a XIX. század elején már az itt élő lakosság pusztá létét fenyegette. A tapasztalat gyorsan bizonyította, hogy a homokveszedelem ellen erdővel illetve többéves, — elsősorban fás kultúrák — telepítésével lehet védekezni. Ezt bizonyítja az az irat is, amelyet a Kiskunhalasi Kiskun kapitányság irattárában találhatunk, amely szerint 1780-ban szabályos erdősítési utasítást adtak ki, meghatározva a használatos fafajokat és az alkalmazandó ültetési technológiát. A fásítást elrendelő írásos utasításokkal a Kecskemét városának irattárában az 1800-as évek elején találkozunk. Nagy kedvezményt adnak az erdő- és szőlőtelepítést végzőknek, mert 10 évig mentesítik a dézsma alól és az új ültetéseket a jószáglegeltetéstől szigorú büntetéssel védik.

Ekkor alakul ki a kunfehértói Városerdő, Szarkás-Debeák egyes része, a Kalocsai Érsekség Terézalmi és Császártöltési erdeinek magvai, Kecskemét határában pedig megkezdik Bugac, Matkó, Nyír és Nyárlőrinc erdősítését.

Míndez persze nem jelenti, hogy az erdőterület e tájon is ne csökkenjen. Ismeretes, hogy a XVIII—XIX. századforduló idején az ország mai területének 29,7%-át borította erdő, az első világháború után viszont már csak 11,7 százalékát. A Duna—Tisza közén is az erdők több mint kétharmadát kiirtották.

Míndez igen súlyosan jelentkezik az első világháború után — amikor is az ország jelentős faanyagbehozatalra szorul, fenyőfaszükségletét teljes egészé-

ben import útján kellett fedeznie. Ennek az akkori gazdasági életet sújtó problémának megoldására *Kaán Károly* irányításával új erdőgazdaságpolitikát dolgoztak ki. Munkáiban az ország népéért aggódo szakember, közgazdasági kérdésekben korát meghaladó színvonalon előrelátóan, a megoldandó nyitott kérdésekre mindig feleletet adva küzd az akkori kormányzat rövidlátása és a dolgozó nép érdekeit semmibe vevő politikája ellen. Még a tudomány mai állásánál is elfogadhatók azok a megállapítások, melyeket több évtizeddel ezelőtt leírt:

- az erdőterület növelése, elsősorban az Alföldfásítás révén,
- gyorsannövő fafajok termesztése,
- sarjerdőgazdálkodás felváltása szálerdőgazdálkodással.

Ha áttekintjük az elmúlt 30 év erdőgazdálkodáspolitikájának gyakorlati megvalósítását, — munkánk — a fenti elvek következetes megvalósítását jelentik.

Ismeretes előttünk, hogy az alföldi erdőtelepítésekről szóló 1923. XIX. törvény-cikk rendelkezéseinek végrehajtása — párosulva az itt dolgozó szakemberek szakmáseretével és lelkesedésével indult. Ha születtek is eredmények — ezek közé sorolhatjuk a Kecskeméti Kísérleti Állomás létrejöttét, amely a homokfásítás tudományos ismeretanyagának alapjait rakta le — a tervek — tervek maradtak. Az előirányzott anyagi eszközöket sohasem bocsájtották rendelkezésre: később szinte teljesen megszűnt. A magánérből történő erdőtelepítés viszont igen kismértékű volt.

A két világháború közötti időszakban Bács-Kiskun megye területén telepített erdők területe nem haladja meg a 6000 ha-t.

Köztünk most sokan ülnek, akik részesei voltak ennek a nehéz szakasznak, amikor csak a lelkesedés, csak a jövő éltetett. De ezek a kollégák voltak azok, akik — mikor a nép kezébe vette a hatalmat és a munkásosztály vezetésével saját sorsának irányítója lett, az anyagi javak felhasználásáról az egész dolgozó nép valós érdekeinek figyelembevételével dönt és megindult az a nagy munka, melynek eredménye 30 év alatt 1 millió hektár erdő lett — vállalták e nagy munka irányítását és végrehajtását.

Felszabadulásunk után, már az újjáépítés időszakában megindult a védőfásítások és az új erdők telepítése. Igaz, ebben az időszakban az ország gazdasági lehetőségei még korlátozottak, de a telepítés évi üteme a Duna—Tisza közén, különösen a homokhátságon máris meghaladta a második világháborút megelőző években telepített területek nagyságát.

A telepítések ebben az időben még rendszertelenek; — a fennálló birtokviszonyok nem teszik lehetővé az egységes terv szerinti kivitelezést.

Az első hároméves terv idején 300 ha elsőkivitelű erdőtelepítés történt. Mai szemmel nem tűnik olyan nagy dolognak, de a maga idejében igen lelkes szakembergárda gigászi munkájának eredménye volt ez.

Nagyobb fellendülés az első ötéves terv idején az állami gazdaságok és termelőszövetkezetek megjelenése után tapasztalható. Ezt a fellendülést nagyban elősegítette a Minisztertanács 1029/1951. számú határozata is. Ez a határozat kimondja, hogy fásítani kell a gazdaságosan nem hasznosítható területeket. Mindezen túl a határozat konkrét tervszámokat is tartalmaz, melyből jelentős feladatok hárultak megyénkre is. Az első ötéves terv eredményeként 5000 ha új erdő létesült, megyénkben. És, hogy ugyancsak megértsük e munka nagyságát, vissza kell emlékeznünk az első traktorokra, de emlékeznünk kell a négyökrös szántásra, a csemetetermelés, illetve csemeteellátás nehézségeire, a tapasztalatlan, de lelkes szakembergárdára, akik közül még ma is sokan dolgoznak, de sokan már a jól megérdemelt pihenést élvezik.

Ez az az időszak, amikor komolyan kezdünk foglalkozni az Erdészeti Tudományos Intézet segítségével a fafajmegválasztás, a korszerű talajelőkészítés, ültetés technológiájának kidolgozásával, — a termőhely ismeret gyakorlati alkalmazásával.

A sok pozitívum mellett sok hibát is elkövettünk. De az első ötéves terv alatt szert tettünk mindazokra az ismeretekre, amelyek megteremtik a feltételeit a még nagyobb arányú elsőkviteli munkáknak.

Még sokan emlékszünk, szinte forradalmat jelentett a mélyforgatás Sz—80-as erőgépekkel, biztonságosabbá és eredményesebbé vált a munka. Ugrásszerűen megemelkedik az elsőkvitel és évenként eléri a 2000 hektárt. Tehát most már évenként közel annyi új erdő létesül, mint a két világháború között 10 év alatt.

Természetesen ez csak úgy vált lehetségessé, hogy a megyei politikai és gazdasági vezetés részéről a legmesszebbmenő segítséget is megkaptuk. Bács-Kiskun megyében az erdők területének növelése nemcsak a racionális földhasznosítás egyik igen fontos és mással nem helyettesíthető módja, de a környezetvédelem körébe tartozó szélérozó elleni védekezésben elengedhetetlenül szükséges komplex talajvédelmi agrotechnikai rendszer igen fontos és legtöbb esetben nem helyettesíthető láncszeme. Különösen, mikor a megyénk mezőgazdaságában is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, mikor megindult megyénkben a nagyarányú nagyüzemi szőlő- és gyümölcssteleptítés, mindenki előtt világossá vált, hogy az ezzel kapcsolatos — bekövetkezett, — a deflációt elősegítő — kedvezőtlen változásokat elsősorban az erdők területének növelésével kell és lehet ellensúlyozni.

Es ebben a megyében az erdőtelepítés szükségességéről senkit nem kellett meggyőzni. Ellenkezőleg, az erdészeti vezetés felé támasztottak olyan igényeket, olyan erdősítési ütemet kértek, amelyeket nem mindig lehetett biztosítani. Nem volt elég csemete. A 60-as évek elején tanultunk fenyőcsemétet nevelni, akkor hoztuk létre az időben nagyüzeminek számító csemetekertjeinket. És tudunk fenyőcsemétet nevelni itt a homokon is — ezt akkor is, de most is igen nagy eredménynek tekintjük.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése megyénkben — azon túlmenően, hogy kialakultak a szocialista termelési viszonyok — a termelőerők nagyarányú és forradalmi változását eredményezik. Ezen változások eredményeként egyértelműen és szükségszerűen a gyenge termőképességű — mezőgazdasági műveléssel gazdaságosan nem hasznosítható — területek erdősítését igénylik.

A mezőgazdasági nagyüzemek kialakításával egyidejűleg 10 000 ha-t meghaladó parlagterületek kerülnek szinte egy év alatt államerdészeti kezelésbe. Ezek a területek már tömbszerűen helyezkednek el, — és ezzel egyidejűleg az erdősítés nagyüzemi megvalósításának feltételei is megteremtődtek.

Hazánkban ezen időszakban csak Bács-Kiskun megyében adottak az erdőtelepítés korlátlan lehetőségei. Az 1960-as évek első felében ennek következtében megyénkben végeztük az erdőtelepítés 50%-át évről évre. De a termelőszövetkezetek kialakulásával szinte egyidejűleg ebből a szép, de nehéz munkából részt vállalnak a termelőszövetkezetek dolgozói is. Nyugodtan mondhatjuk, hogy ebben az időszakban annyit erdősítettünk — amekkora területre csemétét tudtunk biztosítani.

2000 ha-t megközelítő — vagy meghaladó területeket természetesen már nem lehet a hagyományos kézi ültetéssel elvégezni. Ezen gondunkon segítettek az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársai, amikor kialakították a ma már

mindannyiunk által megszokott ERTI—1 és ERTI—2 csemeteültetőgépeket. És ezt azért emlitem külön is, mert az együttműködés legsikeresebb példájaként emlékszem vissza magam is, de biztos vagyok, hogy a kialakításban és tervezésben résztvevő tudományos munkatársak is. Az igény felvetésétől számítva négy hónap múlva 20 csemeteültető gép már dolgozott is. 1959—60 gazdasági évben géppel mindössze 2 ha-t ültettünk és 1965-ben pedig már 1600 ha-t.

Megyénkben és elsősorban a homokhátságon a termelési viszonyok változása következtében kialakult talajpusztulás, a defláció meggátlása — az ország más tájainál nagyobb szükségyszerűséggel veti fel a fásítás és erdősítés szükségességét, melynek feltételei csak a felszabadulás után teremthetők meg.

30 év alatt a megye erdőgazdaságai, termelészövetkezetei, állami gazdaságai 51 000 ha-on telepítettek erdőt. Ezzel Bács-Kiskun megye erdőültetése meghaladja a 13%-ot és egyidejűleg az Alföld legerdősültebb megyéjévé vált. Az 51 000 ha új erdő megváltoztatta megyénk arculatát. Eltűnt a futóhomok: a homokveszedelem megszűnt. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a berdősített területek megyénk leggyöngébb termőhelyi adottságú területei. Ezeknek a területeknek egyetlen racionális hasznosítási módja az erdő.

A 30 év a gyorsannövő fajok esetén egy vágásforduló. Ebből következően a megnövekedett erdőterület nemcsak nagyobb védelmet biztosít, de faanyag-termelése is számottevő. Ma megyénk erdőállományának élőfakészlete megközelíti a 6 millió m³-t és folyónövedéke meghaladja a 300 000 m³-t. Ez természetesen jelentős és egyre növekvő fakitermelési feladatot is jelent. Az ebből adódó újraerdősítési kötelezettség teljesítéseként 29 000 ha erdőfelújítást végeztünk Bács-Kiskun megyében. Közismert, hogy az erdőfelújítási tevékenység jelentős mértékben rontotterdő átalakítást jelentett, és elsősorban a gyenge termőhelyen álló akácok felújítása fafajcserével járt együtt. A 30 év munkájának eredményeként megyénkben 80 000 ha — az erdőterület 75%-a — 30 évnél fiatalabb.

Az erdősítés mennyiségi és minőségi mutatói felszabadulásunk óta évről évre jobbak és jobbak. A feladattal együtt egy lelkes szakembercsoport irányításával felnőtt egy hozzáértő fiatal — igaz itt-ott már öszülő — szakembergárda. Mi itt Bács-Kiskun megyében még egy évtizede is irigyeltük az úgynevezett hagyományos erdőgazdasági megyék szakembergárdáját. Ma az itt dolgozó szakemberek sem számukban, sem hozzáértésükben nem maradnak el a korábban irigyelt területek kollektívájától.

A felszabadulás előtt Bács megyében nem volt erdőgazdasági munkás. Én még emlékszem erdészetvezető koromban 1 fő fakitermelő napi teljesítményeként napi 0,7 m³-rel számoltunk. Most az erdőgazdálkodás hozzáértő, fegyelmezett szakmunkás és betanított-munkás gárdával rendelkezik. És most ezen ünnepélyes alkalommal is köszöntenünk kell a sok-sok szorgos munkáskezdet, akik a 80 000 ha erdősítést végrehajtották. A sok-sok új erdő az ő munkájuk emlékét őrzi és adjuk át majd nevükben is utódainknak.

De arról is beszélnünk kell, hogy a fásítás már régen nem az erdészek, erdőgazdák ügye. Végrehajtásában részt vesznek a társadalom legszélesebb rétegei is. Előadásom bevezetőjében említettem, aki erdőt ültet bizik a jövőben. És külön öröm számunkra, hogy a jövő letéteményesei az ifjúság mind nagyobb részt és felelősséget vállal a fásítási munkából. A KISZ Központi Bizottsága 1961-ben hirdette meg a védnökségi mozgalmat. Azóta elmúlt közel másfél évtized alatt a fiatalok több mint 50 000 ha-n végeztek fásítást. Az ifjú kommunisták, az úttörők kétkézi munkájukkal tették kulturáltabbá a községek, városok játszótérek, sportpályák környékét, szerették meg a fát, az erdőt.

Azon túlmenően hogy a fiatalok munkája nyomán új erdők nőnek, megszépült környezetünk — a résztvevőket elvezette a természet ezerszínű, változatos világának megismeréséhez, — felelősséget éreztek az általuk létesített erdők, fásítások védelméért — védtek az erdőt — közelebb kerülve ezzel is korunk nagy problémájához környezetünk védelméhez.

Eredményeinkre méltán lehetünk büszkéek. 1 millió hektár erdő nagy terület és Bács-Kiskun megyében ültetett 80 000 ha erdő közvetett és közvetlen hasznát is nehéz lenne összegszerűen kifejezni. Az erdő nemcsak faanyagot termel, de felbecsülhetetlen — különösen itt a homokhátságon — a termőtalaj védelmére gyakorolt hatása, — de ezen túlmenően rendszeresen emberek ezrei keresnek és találnak árnyas lombjai alatt pihenést és felüdülést.

Megyénk erdeinek minden egyes hektárja a termelési funkciója mellett talajvédelmi funkciót is ellát. A Kecskeméten élő hallgatóim — különösen így tavasszal, a böjti szelek idején — tapasztalhatják — és mi, akik máshol élünk az ország területén többször hallhatjuk a rádióban a reggeli krónikában az időjárásjelentésben, hogy Kecskeméten homokvihár van. Tehát sokat tettünk, de nem elegendő. A városok és községek körüli zöldövezetek kialakítása mintegy másfél évtizedes múltra tekint vissza.

Ezek az erdők egyúttal a — harmadik — az üdülési funkciót is sikerrel teljesítik. Három évvel ezelőtt megyénkben a Kiskunhalasi Járási Népfőnökségi bizottság kezdeményezésére minden községben felszabadulási emlékerdő telepítésének mozgalma indult el. Ilyen emlékerdő a mozgalom meghirdetése óta megyénk városai és községei 62⁰/₀-a mellett létesült. Lehetett volna-e szebben ünnepelni, emlékezni felszabadulásunkra. Ezek az erdők mintegy emlékműként emlékeztetik megyénk lakosságát és a következők nemzedéket népünk sorsában bekövetkezett legfontosabb történelmi eseményre.

És azt hiszem nem túlzok, ha e téren lehetőségeinket és egyben feladatainkat az — erdőszítéssel szemben támasztott társadalmi igényeket — most látjuk csak igazán. Büszkéek vagyunk az 51 000 ha erdőtelepítésre, de a megye távlati területhasznosítási tervei szerint további 88 000 ha erdőt kell telepíteni. Igaz ugyan, hogy ha ezt egyértelműen aranykorona értékben nem is lehet kifejezni,

de jobb termőhelyek, mint amelyek az elmúlt 30 évben erdősítésre kerültek. Munka tehát maradt a következő évtizedekre is.

Kívánom, hogy találkozzunk újabb 30 év múlva és számoljunk be még nagyobb munkasikerekről. Addig persze Bács-Kiskun megye valamennyi erdészeti dolgozójának kívánok sok erőt, egészséget érjenek el az eddigieknél nagyobb munkasikereket, legyenek jó gazdái az elmúlt 30 év 80 000 ha új erdejének.

*

Az elnöki tisztet ellátó *dr. Gajdócsi István* meghatott szavakkal köszönte meg *dr. Csontos Gyula* ünnepi beszédét, mivel hosszú vezetői működését követően most utoljára szerepelt a megye képviselőjében. Megköszönte a megye érdekében is kifejtett éves eredményes munkáját és ígéretet tett arra, hogy a megye mindenben támogatni fogja az Állami Fagazdasági Vállalatok Országos Központjában kifejtendő vezérigazgatói működését.

Ezt követően került sor az 500 kitüntetett közül az ünnepségen megjelentek részére a kitüntetések, emlékérmek, jutalmak kiosztására. Az ünnepségen hirdette ki *dr. Madas András* miniszterhelyettes az 1973. évi őszi és 1974. évi tavaszi ifjúsági országfásítási verseny eredményét. Eszerint:

I. helyezést

ért el a **Szolnok megyei KISZ Bizottság**. Elnyerte ezzel a KISZ KB Vörös Vándorzászlaját, a KISZ KB Mezőgazdasági Ifjúsági Tanácsa és a MEM oklevelét, a vele járó 18 000 Ft pénzzjutalommal.

II. helyezést

ért el a **Veszprém Megyei KISZ Bizottság**. Elnyerte ezzel a KISZ KB Mezőgazdasági Ifjúsági Tanácsa emléklapoktjét, a Tanács és a MEM oklevelét a vele járó 15 000 Ft pénzzjutalommal.

III. helyezést

ért el a **Somogy Megyei KISZ Bizottság**. Elnyerte ezzel a KISZ KB Mezőgazdasági Ifjúsági Tanácsa emléklapoktjét, a Tanács és a MEM oklevelét a vele járó 10 000 Ft pénzzjutalommal.

A kitüntetések átadását követően a kecskeméti *Kodály Zoltán zenei iskola* leány kórusa vonult az emelvényre — fehér nyírfahusángok sűrű sora, gyenge

tavaszi üdeségben — és a nyári ég kékjében fürdő pacsirtát idézően csengtek dalaink. Bübájos köszöntése a nagy napnak, és kedves köszönet a jövő életüket szebbé jobbá, értékesebbé tevő erőfeszítésekért. Nagyszerű hangulati bevezetése volt ez az ünnepi ülést követő szabadtéri csemeteültetésnek, az egymilliomodik hektár erdősítés elvégzésének.

Kecskemét város legújabb negyedének, a modern Széchenyi-városnak leendő parkerdejére esett az egymilliomodik hektár. A kör alakú középrész szegélyén ültették el a megjelentek a fásításban érdekelt, azt támogató szervek nevében az előre elkészített emlékfákat. A kör közepén egyszerű, harashti mészkötőmbön tüntették fel, örökítették meg a jeles alkalmat, erdőgazdálkodásunk nagy eredményét, a felszabadulás óta elvégzett egymilliomodik hektár erdősítését. Az emlékkövet a magyar erdésztársadalom nevében *Király Pál*, a szakmai közösségünket egybefogó Országos Erdészeti Egyesület főtítkára adta át megőrzésre Gódor Józsefnek, Kecskemét Városi Tanácsa elnökének.

Az egymilliomodik hektár erdősítés alkalmával

„Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetésben részesült:

Gácsai József a kiskunfélegyházi Egyesült Lenin Tsz erdésztechnikusa, Jarkovszky Alajos az Állami Gazdaságok Országos Központja (ÁGK) Szabolcs megyei Főosztálya főmérnöke, Keller Lászlóné a mogoródi Arany János Tsz munkacsoportvezetője, Széplaki Ferencné a dányi Magvető Tsz brigádvezetője.

„Erdészet Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetésben részesült:

dr. Babos Imre ny. erdőmérnök az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) volt tud. osztályvezetője, Bak Bertalan a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (EFAG) kerületvezető erdésze, Botos Géza a MÉM debreceni Állami Erdőrendezőse felügyelőszékhelyvezetője, Dévényi Antal a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság erdészvezetője, Fekete Gyula az Országos Erdészeti Egyesület főtitkárhelyet-

tese, Gábor Antal a Mecseki EFAG erdészvezetője, Hanzel Béla a Somogyi EFAG műszaki vezetője, dr. Keresztesi Béla az ERTI főigazgatója; Kiss Sándorné a Kiskunsági EFAG csemetekerti brigádvezetője, Kovács Istvánné a Kiskunsági EFAG csemetekerti munkása, Kozma Mihály az Ipolyvidéki EFAG fásítási előadója, Kövesi Mária a Somogyi EFAG csemetekerti és erdőművelési munkása, László Jenő a Nyugatmagyarországi Fagazdasági Kombinát Erdőgazdasága kerületvezető erdésze, Máté Károly a Kisalföldi EFAG erdészvezetője, Morócza Károly a MÉM debreceni Állami Erdőrendezőse erdőfelügyelője, Németh Gyula a MÉM egri Állami Erdőrendezőse erdőrendezési felügyelője, Pupos Ida a Balatonfelvidéki EFAG csemetekerti munkása, Pető Béláné a Zalai EFAG erdősítő munkása, Rádóczy Gyula a Balatonfelvidéki EFAG erdőművelési műszaki vezetője, Várkonyi László a Kiskunsági EFAG ny. főmérnöke, Weinper Tivadár a Gyulaj ÁEVEG csemetetermelési és fásítási vezetője.

„Minisztérium Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetésben részesült:

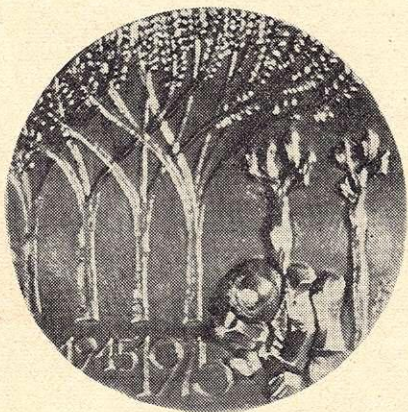
Gáspár-Hantos Géza a MÉM Erdőrendezési Főosztály főosztályvezető helyettese.

Az erdészet érdekében végzett eredményes, jó munkája elismerésül az „Erdészet Kiváló Dolgozója” miniszteri kintüntetésben részesült:

Illisz László a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága titkára, *Terbe Dezső* az MSZMP Bács-Kiskun Megyei Bizottsága titkára, *Szévald József* a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Veszprém Megyei Bizottsága mezőgazdasági és falusi felelőse.

Fásítási emléklapokban részesült:

Bakkay László erdőmérnök, Budapest; *Balázs István* megyei tanácsos, Pest Megyei Tanács; *id. Balsay Miklós* ny. erdőmérnök, Székesfehérvár; *Balsay Sándor* erdőművelési műszaki vezető, Győr; *Barányi László* EFAG igazgatója, Kecskemét; *Bartucz Emil* erdőrendezői igazgató, Szeged; *Bánó István* tudományos főmunkatárs ERTI, Szombathely; *Bellányi László* erdésztechnikus, Nyíregyháza; *Béres Ferencné* fásítási felügyelő, Budapest; *Bíró Lászlóné* erdőmérnök, OTVH Budapest; *Bíró Teréz* újságíró, Budapest; *Blazsek János* kerületvezető erdész, Tatabánya; *Bodó Pál* igazgatóhelyettes, Miskolc; *dr. Borsos Zoltán* osztályvezető, Szombathely; *Budaházy Lajos* ny. erdész, Debrecen; *Csaja Domonkos* ny. erdész, Kecskemét; *Csapai Péter* erdészeti ágazatvezető, ÁG, Helvécia; *Csáky Csaba* a KISZ KB osztályvezetője, Budapest; *dr. Csontos Gyula* a FAGOK vezérigazgatója, Budapest; *Csörsz Emil* erdőmérnök, Budapest; *Czabai Istvánné* tsz-elnök, Arló; *Dermendzsin József* ny. erdőmérnök, Budapest; *Donáth Aladár* ny. erdőmérnök, Hajdúszoboszló; *Erdős László* főmérnök, ÁGK, Budapest; *Fedor Gyula* kerületvezető erdész, Miskolc; *Fekete József* a SZÖVOSZ ön. osztályvezetője, Budapest; *dr. Fekete László* tsz-elnök, Borota; *Fróna Antal* kerületvezető erdész, Hajdúböszörmény; *Führer Ernő* igazgató, Nagykanizsa; *Gaszper András* agronómus, ÁG, Szerencs; *dr. Gál János* tanszékvezető egyetemi tanár, Sopron; *Genersich László* ny. erdőmérnök, Budapest; *Gémesi Mátyas* ny. erdőmérnök, Tatabánya; *Gévai Miklós* tsz-erdész, Veszprém; *Guth József* kerületvezető erdész, Szeged; *Györky Attila* főmérnök, Budakeszi; *Hajós János* fásítási felügyelő, Szeged; *Halász Tibor* osztályvezető helyettes, Balatonfüred; *Hámori Jenő* kerületvezető erdész, Keszthely; *Heincz János* fásítási felügyelő, Vác; *Herczeg József* kerületvezető erdész, Kutas; *Hibbey Albert* főmérnök OVH, Budapest; *Horváth László* kerületvezető

erdész, Veszprém; *Horváth Miklós* osztályvezető, Balassagyarmat; *Horváth Tibor* kerületvezető erdész, Keszthely; *Huszár Károly* erdészvezető helyettes, Balassagyarmat; *Iharos Frigyes* igazgatóhelyettes, Veszprém; *Jenei Ferenc* kerületvezető erdész, Moha; *Kertai László* műszaki vezető, Bikács; *Keszi Sándor* kerületvezető erdész, Rönök; *Kiss Frigyes* erdészvezető, Budapest; *Kollár József* felügyelő Nógrád megyei Tanács; *Komlós Géza* erdőmérnök, Sopron; *Kovács József* műszaki vezető, Pécs; *Köllő Ferenc* erdőrendezősi igazgató, Debrecen; *Könczey Árpád* ny. erdőmérnök, Esztergom; *Kurdi István* osztályvezető helyettes, Szolnok; *Laklia László* a KISZ KB pol. munkatársa, Budapest; *Lévai András* tsz-elnök, Ajka; *Lipthay Károly* osztályvezető, Fejér megyei Tanács; *Mag Károly* vez. erdész, Mátrafüred; *Majoros Gyula* kerületvezető erdész, Miskolc; *Menyhárt Gyula* elnökhelyettes, Székesfehérvár Városi Tanács; *Mihályka Tibor* csoportvezető, Kecskemét; *Miklós János* főosztályvezető, ÁGK kecskeméti Főosztálya; *Molnár András* erdésztechnikus, Szeged; *Molnár Ferenc* tsz. ágazatvezető, Balotaszállás; *id. Muskó József* kerületvezető erdész, Hódmezővásárhely; *Nagy Júlianna* erd. felügyelő, Debrecen; *Nagy Tibor* felügyelő, Szolnok megyei Tanács; *dr. Náhlik György* MÉM főelőadó, Budapest; *Németh József* erdészeti ágazatvezető, Tápiószentmárton; *Németh Sándor* a MAGYAR IFJÚSÁG főmunkatársa, Budapest; *Neuwirth János* ny. erdőmérnök, Sopron; *Olaszy István* osztályvezető, Győr; *Papp József* erdész, Lenti; *Papp László* erdészvezető, Ivány; *Patkós Antal* osztályvezető, Nyíregyháza; *Pásztor Béla* tsz-elnök, Veregyháza; *Pető István* kerületvezető erdész, Tamási; *Péter Lajos* erdőfelügyelő, Zalaegerszeg; *Pintér István* Nagykovácsi községi tanácsának elnöke, *Rakk István* ny. osztályvezető, ÁGK, Keszthely; *Reisz János* erdész, Verpelét; *Rössler Károly* fásítási csoportvezető, Székesfehérvár; *Somorjai Sándor* osztályvezető, Tolna megyei Tanács; *Sághi László* erdőfelügyelő, Nagykanizsa; *Schneider Ferenc* erdőfelügyelő, Veszprém; *Schneider József* főkertész, ÁG, Budapest; *Szabó Győző* a KISZ KB volt munkatársa, Budapest; *Szabó József* a KISZ KB pol. osztályvezető helyettese, Budapest; *Szemerédi Miklós* osztályvezető, Nyíregyháza; *Szigeti László* ny. erdész, Szombathely; *Szóllósi György* tsz-erdész, Szajla; *Szóllósi József* ny. felügyelő, Kaposvár; *Szikszai György* felügyelő Hajdú-Bihar megyei Tanács; *dr. Szőnyi László* MÉM osztályvezető, Budapest; *Till Nándor* tsz-erdész, Dunaharaszti; *Török Tibor* erdőrendezési felügyelő, Budapest; *Varga László* fásítási előadó, Keszthely; *Varga Miklós* ny. erdész, Szár; *Vermes Dániel* erdészvezető, Veszprém; *dr. Tóth Imre* osztályvezető, Baja; *Török Attila* erd. felügyelő, Debrecen; *dr. Tury Elemér* ny. erdőmérnök, Budapest; *Turi Ferenc* kerületvezető erdész, Tápióság; *Tibád Nándor* szaktanácsadó, Tiszasüly; *Tóth István* ny. fásítási csoportvezető, Eger, *Varga Imre* főelőadó, Baranya megyei Tanács; *Ván László* osztályvezető, Kecskemét; *Zathureczky Lajos* osztályvezető, Miskolc; *Zergi Miklós* erdész, Hajmáskér.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Dr. Csesznák Elemér egyetemi docens, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *Gáspár Hantos Géza* főosztályvezető h., MÉM Erdőrendezési Főosztály, Budapest; *dr. Herpay Imre* egyetemi docens, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *dr. Papp László* tudományos tanácsadó, Erdészeti Tudományos Intézet, Kecskemét; *dr. Solymos Rezső* tudományos főosztályvezető, Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest.

Gáspár-Hantos
Géza

AZ ERDŐGAZDASÁGI SZERVEK 1974. ÉVI GAZDÁLKODÁSA AZ ÜZEMTERVEK TÜKRÉBEN

Az erdőgazdálkodó szervek éves tevékenységét a MÉM Erdőrendezési Főosztálya minden évben részletesen elemzi abból a szempontból, hogy a szélesebb körű társadalmi igényeknek — az üzemtervekben is megszabott feltételek szerint — mennyiben tettek eleget. Az 1974. évben a IV. ötéves terv negyedik évét teljesítettük és ismerve az 1975. évi előterveket következtetni tudunk a folyamatban levő tervidőszak várható teljesítésére. Ezért az 1974. évi tevékenység értékelését a IV. ötéves terv teljesítésének összességében vizsgáltuk.

Az erdőterület

Az 1974. év végéig jóváhagyott üzemtervek adatai és az üzemtervezetlen területek nyilvántartása alapján az erdőgazdasági területadatokat főbb szektor és rendeltetés bontásban az 1. táblázaton mutatjuk be.

Az összes erdőterületnek 1970-ben 98,5%-a volt üzemtervezett, ezen belül 80% volt az érvényes üzemtervek aránya. 1974 végén 95% az üzemtervezett terület és ennek 92%-a az érvényes. Egyedül 1974-ben 188 ezer ha üzemterv feloldozása és 195 ezer ha üzemtervi felvétel történt. Az üzemtervezettség és ezen

1. táblázat

Erdőgazdasági területek 1974 végén

Rendeltetés	EG	ÁG	EÁ	Tsz	EE	ÖE
Termelési						
1000 ha	831,4	55,5	47,6	358,2	10,9	1303,6
%	81	86	43	88	84	81
Környezetvédelmi						
1000 ha	100,4	7,4	38,5	36,6	1,1	184,0
%	10	11	35	9	9	11
Szoc. és üdülési						
1000 ha	25,2	0,4	3,2	1,4	0,4	30,6
%	2	1	3	1	3	2
Egyéb						
1000 ha	70,4	1,2	20,5	9,5	0,5	102,1
%	7	2	19	2	4	6
Erdőterület összesen						
1000 ha	1027,4	64,5	109,8	405,7	12,9	1620,3
%	63,4	4,0	6,8	25,0	0,8	100
Fásítás, 1000 ha	—	2,3	7,6	25,7	0,9	36,5

belül az érvényes üzemtervek magas aránya biztosítja a termelési feladatok rendszeres tervezését, tervszerű végrehajtását és értékelését.

Összes fakitermelés

A IV. ötéves terv összes fakitermelésének évenkénti teljesítését, illetve az 1975. évi előzetes terveket a 2. táblázaton mutatjuk be. Az összes fakitermelés a tervidőszak első három évének nagyobb arányú növekedése után 1974-ben megtorpant. Az 1975. évi előtervek újra mintegy 2% növekedést irányoznak elő. Az előterveket — a korábbi évek tapasztalatai szerint — általában túlteljesítik, így várható a IV. ötéves terv folyamán az összes fakitermelés több mint 26%-os növekedése (3. táblázat).

A kitermelt összes föld feletti fatömegből 1974-ben 1,5 millió m³ volt az apadék. Ez a bruttó fatömeg 22,8%-a. Az apadékként számba vett mennyiségből 664 ezer m³ a rendkívüli apadék, ami a kitermelt összes bruttó fatömeg 10%-a (1973-ban 8,9, 1972-ben 7,2%). A kitermelt véghasználati fatömegnek 6%-a, a gyéritéseknek 12%-a, a tisztításoknak pedig 45%-a volt rendkívüli apadék. A rendkívüli apadékból a vastagfa 136 ezer m³ volt (1973-ban 92 ezer m³). Az apadék — a számba vett nettó fatömeg aránya az összes kitermelt bruttó fatömeghez — az elmúlt három évben a 4. táblázat szerint változott. Az

Az összes fakitermelés alakulása 1971—1975. években
(bruttó 1000 m³)

2. táblázat

	1971		1972		1973		1974		1975		1971—75		Összes növekedés, % 1970
	1971	1970	1972	1971	1973	1972	1974	1973	1975	1974	1971—75 átlaga		
EG	4574	105	4683	102	4778	102	4798	100	4801	100	23 636	1,6	109
ÁG	130	134	139	107	147	101	151	103	165	109	732	13,8	169
EÁE	415	112	425	102	400	84	404	101	401	99	2 045	5,7	72
Tsz	1211	115	1226	101	1267	103	1248	99	1384	111	6 336	4,0	119
EE	44	88	44	100	43	100	38	87	36	95	205	3,6	82
Összes:	6374	107	6517	102	6635	102	6639	100	6787	102	32 954	5,2	126

3. táblázat

Az 1974. évi összes fakitermelés
(bruttó 1000 m³)

	Üzemtervi előírás	Teljesítés	%	Eltérés
EG	5072	4798	95	—274
ÁG	177	151	85	—26
EÁE	462	404	87	—58
Tsz	1478	1248	84	—230
EE	50	38	76	—12
	7239	6639	92	—600

4. táblázat

A kitermelt nettó fatömeg százaléka

	1972	1973	1974
EG	81,1	78,7	77,8
Tsz	83,2	83,3	81,2
Összes	81,6	79,8	77,2

egyre növekvő apadék csökkentése érdekében a MÉM 1975-re már adott ki közgazdasági ösztönző intézkedést. Átfogó műszaki és közgazdasági intézkedések előkészítése folyamatban van.

Véghasználati fakitermelés

A IV. ötéves tervben a véghasználati fakitermelések évenkénti teljesítését és az 1975. évi terveket az 5. táblázaton mutatjuk be. Mint látható, a véghasználati lehetőség kihasználása fokozatosan csökken. 1972 óta a kitermelés növekedése stagnál, illetve 1974-ben minden szektorban csökkent. 1975-re bizonyos mértékű növekedéssel számolunk, de így is a tervidőszak alatt 12⁰/₀ körüli, mintegy 3 millió b. m³ fakitermelése marad el. A jövőben törekedni kell, hogy a piaci és gazdasági tényezők figyelembevételével — mind jobban meg tudjuk közelíteni a kitermelési lehetőségeket.

A hektáronként kitermelt véghasználati fatömeg 7,5⁰/₀-kal több az üzemtervi lehetőségénél (212/228 m³/ha). Mivel az elmaradt kitermelések — közgazdasági megfontolásból — inkább gyengébb faállományok, a kitermelések termőhelyi minőségaránya azonos az üzemtervi előírással.

Ugyancsak kielégítő a véghasználatok fafaj, illetve fafajcsoportonkénti megoszlása. Az üzemtervi lehetőségek összességében 88⁰/₀-os kihasználása mellett bükkből és a nyárákból 96⁰/₀, cserből 94⁰/₀, a tölgyekből 89⁰/₀, a fenyőfélékből 36⁰/₀ és végül az akácból 85⁰/₀ a kitermelés aránya.

Nem ilyen kedvező a kép ha az egyes fafajok, fafajcsoportok kitermelésének

5. táblázat

A véghasználati fakitermelések alakulása az 1971—1975. években
(bruttó 1000 m³)

	1971		1972		1973		1974		1975		1971—75		Összes növekedés, %
	1971	1970	1972	1971	1973	1972	1974	1973	1975	1974	1971—75	1971—75 átlaga	
EG	3070	106	3229	105	3241	100	3224	100	3276	102	16 040	2,1	110
ÁG	81	172	81	100	86	106	74	86	101	136	423	16,2	181
EÁE	325	153	299	12	294	98	277	94	283	102	1 478	7,8	139
Tsz	836	126	828	99	817	97	813	99	908	112	4 202	5,2	126
EE	26	289	25	96	23	92	18	78	13	72	105	26,6	233
Összes:	4338	113	4462	103	4461	100	4406	99	4581	104	22 248	3,2	116
Üzemtervi lehetőség kihasználása, %	4716	108	4970	105	5139	103	5262	102	5183	98	25 270	3,0	115
Lehetőség kihasználása, %	92		90		87		84		88		88		

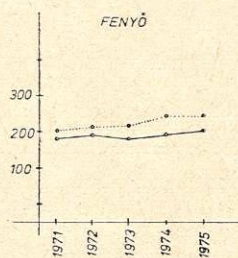
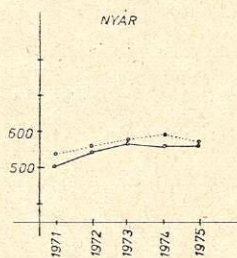
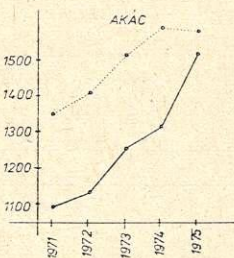
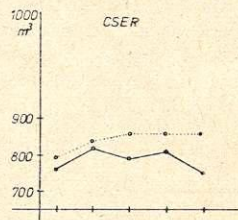
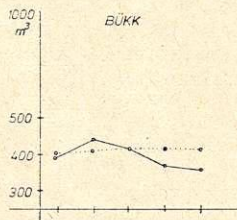
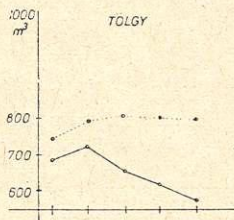
(EG=MÉM irányítása alatt álló erdőgazdaságok, ÁG=Állami Gazdaságok, EÁE=egyéb állami erdők, OVH, KPM, MN stb. Tsz=Termelőszövetkezetek és szakcsoportok, EE=egyéb erdők.)

Az 1974. évi véghasznalatok teljesítése

	Üzem- tervi elő- írás	Teljesítés		Eltérés	Terv./tény
		1000 m ³	%	1000 m ³	m ³ /ha
EG	3702	3224	87	-478	245/263
ÁG	120	74	62	-46	132/140
EÁE	351	277	79	-74	285/319
TSz	1062	813	77	-249	163/165
EE	27	18	67	-9	241/278
	5262	4406	84	-856	216/231

éves változását vizsgáljuk. A tölgy, bükk és cser fafajoknál az üzemtervi lehetőségek a IV. ötéves tervben nagyjából változatlanok. A kitermelések 1972-ben közelítették meg legjobban a lehetőségeket (bükk esetében túl is lépték), azóta állandóan csökken és az 1975. évi előtervek szerint ezekből a fafajokból az egész tervidőszakban a legalacsonyabb lesz a kitermelés mennyisége és aránya. Az 1975. évi akác kitermelés több mint 400 ezer m³-rel haladja meg az 1971. évi kitermelést és így 96⁰/₀-ban tervezik kihasználni az üzemtervi lehetőségeket. A nyár és a fenyő kitermelések nem jelentősen, de egyenletesen növekedtek.

Az 1974. évi véghasznalatok során összesen 856 ezer m³ megtakarítás történt. Ebből a megtakarításból 276 ezer m³ az akác, 187 ezer m³ a tölgy, 79 ezer a gyertyán, 55 ezer m³ a cser, 52 ezer m³ a bükk, 50 ezer m³ a fenyő és 35 ezer m³ a nyár.

..... előírás
— teljesítés

Nevelővágások

A nevelővágásokból kitermelt fatömeg mintegy 13⁰/₀-kal meghaladja az üzemi előírásokat, annak ellenére, hogy a nevelővágások területi teljesítése 92⁰/₀ körüli. A véghasználat és a nevelővágások fatömeg aránya 67—33⁰/₀, igazolja a nevelővágások megfelelő arányát.

A távlati tervek készítése során 1973-ban felülvizsgáltuk gazdaságossági szempontból az üzemek gyérintési előírásait és az V. ötéves tervre átlagosan évi 103 ezer ha nevelővágást írtunk elő.

7. táblázat

Nevelővágások a IV. ötéves terv időszakában

	Növedékköszövény gyér.			Fiatalkori gyér.			Nevelővágások fatömegaránya, %
	üzemtervi előírás	teljesítés		üzemtervi előírás	teljesítés		
		1000 ha	%		1000 ha	%	
1971	36,9	28,7	78	65,4	69,7	107	32
1972	35,8	27,0	75	74,7	69,1	93	32
1973	29,2	25,5	87	72,3	68,7	95	33
1974	27,9	21,4	77	71,3	67,3	94	34
1975	28,3	25,8	91	70,8	68,5	97	33
Össz.	158,1	128,4	81	354,5	343,3	97	33

8. táblázat

A nevelővágások 1974. évi teljesítése

	Növ. fokozó gyérintés				Törzskiv. gyér. + tisztítás			
	előírás	teljesítés	%	m ³ /ha üt./tény	előírás	teljesítés	%	m ³ /ha üt./tény
				m ³				1000 ha
EG	17,7	12,9	73	38/57	46,5	46,2	99	15/19
AG	0,7	0,5	71	18/24	3,5	3,6	103	12/17
EAE	1,7	1,5	88	38/60	3,1	2,7	87	15/16
Tsz	7,4	6,2	84	25/34	17,6	14,3	81	13/16
EE	0,4	0,3	75	27/32	0,6	0,5	83	16/19
Összes	27,9	21,4	77	34/48	71,3	67,3	94	14/18

A nevelővágások végrehajtása szakszerűen történik, a fiatalkori nevelővágások ösztönző rendszere kedvező. Csak elvétve és egyre csökkenő mennyiségben tesznek az erdőfelügyelőségek észrevételt szakszerűtlenül végrehajtott, vagy el nem végzett tisztítási, törzskiválasztó gyérintési munkákkal kapcsolatban. A növedékköszövény gyérintések megítélésében gyakori az ellentét a gazdálkodó szervezetekkel a gyérintések szükségességének és a belenyúlás mértékének megállapításában.

Erdőfelújítás

Az elmúlt négy év erdőfelújítási tevékenysége nem hozott megoldást az erdőfelújítási hátralekoks felszámolására, az átfutási idő, a ráfordítások csökkentésére. A 9. táblázat mutatja, a befejezett erdőültetés és a keletkezett kötele-

Az 1971—1974. évek főbb erdőfelújítási adatai

9. táblázat

	EG	ÁG	Tsz	Egyéb EÁE+ EE	Össze- sen
Évi belépő kötelezettség, 1000 ha	12,1	0,4	4,3	1,0	17,8
Kötelezettség alá vont, 1000 ha ...	74,8	2,0	22,6	6,0	105,4
Eredményesen erdősült					
1000 ha	45,7	0,9	12,0	3,1	61,7
%	61	45	55	52	59
Fennálló kötelezettség, 1000 ha ...	29,1	1,1	10,6	2,9	43,7
Befejezett, 1000 ha	8,7	0,1	2,3	0,7	11,8
Kényszer befejezett, 1000 ha	0,3	—	0,1	—	0,4
Teljesített					
tm. mag, 1000 ha	1,4	—	0,3	0,1	1,8
tm. sarj, 1000 ha	0,8	—	1,1	—	1,9
mesterséges, 1000 ha	7,5	0,3	2,3	0,3	10,4
I. kiv. összesen, 1000 ha	9,7	0,3	3,7	0,4	14,1
pótlás, 1000 ha	5,2	0,1	1,5	0,6	7,4
átfutási idő, év	8,3	14,8	9,4	8,6	8,7
munkaráfordítás, ha	1,6	3,5	2,1	1,4	1,8
Befejezett és új kötelezettség viszonya, %	74	25	56	70	69
Befejezett és I. kivitel viszonya, %	93	33	65	175	87

zettség viszonya a négy év átlagában 69%, ami arra utal, hogy minden évben 5600 ha-ral növekedett az üres és a folyamatban levő erdősítések területe.

Az évi első kivitelek sem érik el a keletkezett átlagos kötelezettséget és ennek következménye, hogy az üres vágásterületek tovább növekedtek (10. táblázat). Az állami erdőgazdaságok üres vágásterület csökkenésén kívül a hátralek mindenütt növekedett. Különösen kirívó a hátralek nagysága és növekedése a termelészövetkezeti erdőkben, ahol az összes folyamatban levő felújítási kötelezettség mintegy 16%-a üres, illetve elhúzódó és itt jelentkezik az üres vágásterületek több mint 50%-a. A negyedik évben sem erdősített terület kizá-

10. táblázat

Az erdősítési hátralekok alakulása

	EG	ÁG	Tsz	EÁE+EE	Összes	
Második évben sem erdősített, 1000 ha	1972	2,8	0,4	2,5	0,4	6,1
	1973	0,8	0,3	1,5	0,1	2,7
	1974	1,1	0,3	1,2	0,1	2,7
Negyedik évben sem erdősített, 1000 ha	1972	1,1	0,2	1,2	0,3	2,8
	1973	0,9	0,2	1,7	0,4	3,1
	1974	0,9	0,2	1,8	0,3	3,2
Befejeződés elhúzódása TRV után, 8 éven túl, 1000 ha	1972	2,1	—	0,3	0,2	2,6
	1973	2,4	0,1	0,4	0,1	3,0
	1974	2,4	0,1	0,6	0,1	3,2
Befejeződés elhúzódása FV után 6 éven túl, 1000 ha	1972	1,0	—	0,2	0,1	1,3
	1973	1,1	—	0,1	0,2	1,4
	1974	1,2	—	0,2	0,2	1,6

Magról való felújítások fajösszetétele (ha-ban és %)

	Összes			Össz.-ből EG			Össz.-ből Tsz		
	1 é.	F	B	1 é.	F	B	1 é.	F	B
KsT	1062 14,6	6 510 10,4	747 7,6	727 14,0	5 231 11,0	638 8,2	250 15,3	987 8,7	80 5,2
KtT	294 4,1	14 402 23,0	2637 26,9	221 4,3	11 587 24,3	2094 27,1	56 3,4	1 966 17,4	346 22,7
Cs	99 1,4	4 649 7,5	720 7,3	78 1,5	3 323 7,0	479 6,2	17 1,0	587 5,2	71 4,6
B	65 0,9	4 637 7,5	518 5,3	53 1,0	4 035 8,4	425 5,5	12 0,7	403 3,5	65 4,2
A	590 8,1	2 834 4,5	735 7,5	450 8,7	1 950 4,1	528 6,8	122 7,4	797 7,0	181 11,9
e. kem.	54 0,7	499 0,8	75 0,8	42 0,8	370 0,7	53 0,7	10 0,6	82 0,7	19 1,2
nNy	883 12,3	5 404 8,6	1218 12,4	474 9,1	3 260 6,8	896 11,6	332 20,3	1 879 16,6	307 20,1
hNy	210 2,9	781 1,2	66 0,7	166 3,2	706 1,5	62 0,8	1 —	33 0,3	4 0,3
e. lágý	312 4,3	1 607 2,6	333 3,4	138 2,7	821 1,7	198 2,6	88 5,4	485 4,3	97 6,4
EF	2768 38,1	15 552 24,9	1958 19,9	2093 40,4	11 546 24,2	1632 21,1	621 37,8	3 496 31,0	285 18,7
FF	416 5,7	2 836 4,5	408 4,1	354 6,8	2 446 5,1	371 4,8	45 2,7	322 2,8	27 1,8
egyéb F	503 6,9	2 797 4,5	402 4,1	385 7,5	2 476 5,2	354 4,6	87 5,4	288 2,5	44 2,9
Össz.	7256 100,0	62 508 100,0	9817 100,0	5181 100,0	47 651 100,0	7730 100,0	1641 100,0	11 325 100,0	1526 100,0

	KsT	KtT	Cs	B
Csometeigény alapján számított terület				
1000 ha	4,63	3,86	0,75	0,45
%	10	8	2	1
Termelt csemete alapján erdősíthető terület				
1000 ha	5,53	1,93	0,64	0,21
%	13	5	2	1

rólág a termelészövetkezeti erdőkben növekedett. Az erdőfelújítási hátralékok felszámolására határozott hatósági intézkedéseket kell hozni, mert az 1972-ben felelősségrevonási lehetőség nélkül kiadott intézkedések eredményt nem hoztak.

Az 1974. évi erdőfelújítási munkák főbb mutatói nem térnek el jelentősen a négy év átlagától, így az ott megállapítottak az 1974. évi munkákra is vonatkoznak. Részletesebben vizsgáltuk viszont az 1974. évi mageredetű felújítások fajajösszetételét. A 11. táblázat bemutatja az 1 éves (1 é), az összes folyamatban levő (F) és a befejezett (B) erdőfelújítások fajajösszetételét területben és százalékban. (Csak az EG., Tsz és összesen adatokat közöljük.)

A táblázat 1 éves sora szemlélteti, hogy a múlt évek tölgy-makktermés hiánya mennyire előtérbe helyezte a fenyőfelhasználást. A *mageredetű erdősítések fenyő aránya 50,7%*! Az *erdőgazdaságoknál ez 54,7%*. A folyamatban levő erdősítések sora már kedvezőbb képet ad. A tölgy-bükk 41%-os aránnyal szemben a fenyő csak 34%. A befejezett erdősítésekben a tölgy-bükk 42%, a fenyő 28%. Az erdőgazdaságoknál erősebb a fenyvesítési törekvés (bef. 30,5%); a termelészövetkezetekben 23,4%. A nemesnyár országos 10—12%-os aránya a felújításokban megfelel a távlati célkitűzéseknek.

Itt térek ki az 1974. évi csemetetermelés kérdésére. Az állami erdőrendező-ségek 1974 őszén begyűjtötték az 1974/75. évi ültetési idény várható csemete szükségletét és a termelés várható adatait. A csemeteszámokból ha-ra visszaszámolva következtetni tudunk a folyó ültetési idény összes erdősítésének (felújítás + telepítés; I. kiv. + pótlás) fajajösszetételére. A 12. táblázatból látható, hogy a termelt csemetékben a kocsánytalan tölgy és bükk aránya lényegesen elmarad a fajajpolitikai célkitűzésektől. Ennek részben az az oka, hogy a két faj teszi ki természetes újlataink jelentős hányadát, de a csemetehiány oka a hiányzó magtermés is. A csemeteigény 1974 őszén — ismerve már a tölgy-

13. táblázat
A főbb fajok aránya az erdőtelepítések első kivételében

	Végzett első kivétel, ha	Első kivételből				
		T	A	el.	nNy	F
		%				
EG	1 910	8	3	13	4	72
ÁG	1 562	5	6	9	62	18
Tsz	7 808	5	4	9	36	46
Egyéb	993	17	4	42	12	25
Összes	12 273	7	4	12	32	45

esemeteigény és fedezet

A	ek	nNy	hNy	e. l.	Ef	FF	EF	Össz.
2,65 6	1,08 2	12,27 26	— —	2,58 5	12,85 27	4,75 10	1,40 3	47,09
1,62 4	1,26 3	10,29 25	—	1,61 4	10,87 26	4,91 12	2,20 5	41,07

hiányt — nem követhette a távlati célkitűzéseket és ebben az évben is mintegy 40—45% fenyő erdősitéssel kell számolnunk.

Erdőtelepítés

Az 1974-ben végzett erdőtelepítés elsőkvitelű területe 12 273 ha, ez a 303 ha erdőfelújítást pótló telepítés területét is magába foglalja. Az elsőkvitelből 178 ha a fásítás jellegű fásor, facsoport és 2411 ha a cellulóz-nyár telepítés.

A naptári évre rendelkezésre állt 410 millió Ft erdőtelepítési célcsoportos állami beruházási keret, és ez gyakorlatilag teljes egészében felhasználásra került. Ebből az erdőtelepítési és az ezekhez kapcsolódó munkákra 377 millió Ft, az erdők közjóléti szerepét növelő műszaki létesítményekre és turisztikai fel-tárásokra 33 millió Ft került felhasználásra.

Az erdőtelepítő szervek az elsőkviteli feladataikat túlteljesítették (103%), a mezőgazdasági cellulóznyárfatelepítésben azonban az elsőkvitel a tervezett alatt maradt (70%). Ennek oka, hogy a telepítésre átadott területek az ültet-vényszerű nemesnyár termőhelyi igényeit nem elégítik ki. A telepítési elő-irányzatok túlteljesítéséhez hozzájárul a telepítési igényekben tapasztalható egyre fokozódó türelmetlenség.

A végrehajtott telepítések eredményessége 53%, ami az átlagosnál kedvezőtlenebb időjárásnak is tulajdonítható, de befolyásolja a telepítések eredményét a gyenge minőségű, sokszor nem kiültethető méretű csemete használata, a későn végzett talajelőkészítés és ültetés, az elhanyagolt ápolás. Sok nehézség-et okozott a keretközlés késedelmessége, s ez kihatott a telepítések eredm-nyességére is.

Az elegyetlen fenyő célállományok térhódítása az erdőtelepítésekben is általános. Ennek oka az ,hogy a termőhelyvizsgálatok során a biztonságra való tö-rekvés következményeként alábecsülik a termőhelyet, ezért célállományul fe-nyőt választanak. Az elszámoló egységárak és a fenyőcsemete termelésben elért előrehaladás is a fenyőtelepítések arányának túlzott növekedését eredményezi. A telepítések értékét nagymértékben növelné a lombfajokkal történő elegy-ítés, ez a szükségessé váló pótlások során is végrehajtható.

Az 1974. évi és a IV. ötéves terv teljesítésének eddigi ismeretéből következően az erdőgazdálkodás termelési és újratermelési tevékenységében a IV. ötéves terv célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a következő feladatokat kell megoldani:

— fokozni kell a véghasználati fakitermeléseket, törekedni kell az üzemtervi lehetőségek, mind teljesebb, gazdaságos kihasználására a fafaj, fafajcsoport-ot arányainak figyelembevételével;

- fent kell tartani a nevelővágások jelenlegi szintjét;
- meg kell tenni a szükséges műszaki és közgazdasági intézkedéseket a rendkívüli apadék csökkentése érdekében;
- törekedni kell az erdőfelújítások terén mutatkozó elmaradások gyors és hatékony felszámolására;
- biztosítani kell a csemetellátás egyenletességét, a lomb fafajú csemetetermelés fejlesztését;
- az erdőtelepítések eredményességét — a szakmai követelmények szigorításával, a fafajpolitikai célkitűzések szem előtt tartásával — fokozni kell.

Гацпар-Хантош Г.: О РАБОТАХ ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНОВ ПО ПРОИЗВОДСТВУ, ВЫПОЛНЕННЫХ В 1974 Г.

Отдел лесохозяйства Министерства сельского хозяйства и пищевой промышленности ежегодно проводит оценку работы органов лесного хозяйства. В конце 1974 г. 95% лесной площади страны были снабжены оргхозпланом. Предусмотренное планом количество заготовляемой древесины лесхозами выполнено на 92%. В убыль ушло 22,8% валовой массы древесины. Полученная при рубках ухода за лесом масса древесины составляла 33% валовой массы и это количество подходящим образом распределяется между молодыми и более старыми древостоями. Лесовозобновление составляет только 69% от обязательства. Работу задерживает между прочим недостаток саженцев, а этот недостаток особенно значительный в отношении дуба и бука. Перевыполнено лесхозами przepisанное планом задание по лесоразведению (103%), но эффективность при этом составляет только 58%. В будущем предстоит повышение заготовки леса, сокращение убыли, повышение выращивания саженцев, особенно лиственных пород и срочная ликвидация отсталости в области лесоразведения.

Gáspár-Hantos, G.: THE PRODUCTION AND REPRODUCTION OF FORESTRY ORGANIZATIONS

The Department of Forest Management of the Ministry annually evaluates the work of the forestry organizations. 95 percent of Hungary's forest lands was covered by management plans by the end of 1974. 92 percent of the organizations completed the prescribed fellings. 22.8 percent of the gross timber volume went to diminution. The wood volume derived from partial cuttings was 33 percent of that of the whole. The reforestation has been only 69 percent of the required. The work has been hindered by the lack of seedlings especially in the case of oaks and beech. The plan of afforestation has been surpassed (103%), but only with 58 percent of efficiency. The amount of felling has to be increased with decreasing diminution, and the seedling production has also to be increased especially in the case of broad-leaved tree species.

Energiellátás és erdőgazdálkodás (F. Fischer: Energieversorgung und Waldwirtschaft, Schweizerische Zeitschrift für Forstwirtschaft 1974. 292—310. o.) Ez a gondolat foglalkoztatja nyugaton erőteljesen a szakembereket és tereli a jóléti hatásokról újra az anyagi termelésre a figyelmet. A fa kétségtelenül a legélszerűbben előállítható nyersanyag és egyben energiahordozó, csak az a kérdés, hogy milyen mértékben és miként?

Svájc össz energiaszükséglete kerekén 16 millió tonna nyersolajának felel meg. Ennek fele szükséges meleg előállítására, tehát fűtésre. Az országnak erdőművelésileg indokolható évi fakitermelése 5,4 millió m³, aminek energiaegyenértéke 1,2 millió tonna nyersolaj, a fűtőanyagszükségletnek 15¹/₁₀-a. Ha az ország egész fakészletét el kellene tüzelni, az 6—7 évre lenne mindössze elegendő. A fa tehát mint energiahordozó igen szerény szerepet játszhat csupán. Ennél lényegesen nagyobb hatású lehet az energiatakarékoságban. Így például az építkezésben a ma általános alkalmazott téglabeton előállítására, mozgatására felhasznált energiának mintegy kétharmada takarítható meg tisztán faanyag felhasználásával. Jelentős energiamentiség takarítható meg kellő hőszigeteléssel is. Kiszámították, hogy ha az országban minden házat három centiméter vastag faburkolattal látnának el, évi 1,3 millió tonna nyersolajnak megfelelő fűtőenergia volna megtakarítható.

Köztudatba kell ezért hozni, hogy a környezetvédelmi jelentősége mellett az erdő és a fa az energiagazdálkodásban is jelentős szerepet kell, hogy kapjon. Újra fel kell fedezni a fát mint legősibb, de egyben legmodernebb építőanyagot. Minden eszközzel támogatni kell az erdőgazdaságot, hogy nyersanyagtermelő feladatának minél teljesebb mértékben meg tudjon felelni. Minden törvényes eszközzel ki kell kényszeríteni az elviselhetetlen mértékben elszaporodott csülkösvad állományának ésszerű csökkentését. Fokozni kell a mérnök- és építészképzésben a figyelemnek a faanyagra való terelését és fel kell oldani az értelmetlenné vált tűzrendészeti előírásokat.

(Ref.: Jérôme R.)

A FAHASZNÁLATI MUNKARENSZEREK FEJLESZTÉSÉNEK ELVI KÉRDÉSEI ÉS NÉHÁNY LEHETŐSÉGE

Dr. Herpay
Imre

A fahasználati munkarendszerek fejlesztése egyre sürgetőbbé válik, mert a termelékenységet közgazdasági okok és a munkaerőhiány miatt jelentősen növelni kell, továbbá a munkakörülményeket javítani kell vagy a munkák telepre koncentrálásával, vagy olyan kompromisszumos megoldásokkal, amelyek a munkakörülményeket is javítják és termelékenységet is megduplázzák. A fejlesztésnél nagyobb figyelmet kell fordítani az 1 m³-re eső energiahordozó felhasználásra és más területen (erdőművelés, környezetvédelem) jelentkező előnyökre és hátrányokra.

A RENDSZEREK IDŐ- ÉS KÖLTSÉGEGYLETEI

A rendszerek szervezéséhez elsősorban a műveletek időegyenleteit kell ismerünk, melyeknek segítségével meghatározhatjuk, hogy az egymást követő műveletekben hány gépegységet, ill. munkaerőt kell alkalmaznunk a rendszer összhanga érdekében, vagy szükséges-e a rendszert egymástól független részekre bontani. Ezek az egyenletek képezik az alapját a költségszámításnak és a termelékenység, valamint a gépkapacitás meghatározásának is.

Ismeretes, hogy az erdészeti munkarendszerek teljesítménye sok tényezőtől függ. Esetünkben törekedni kell arra, hogy egyenletünk független változói között legalább a következők szerepeljenek: darabnagyság (m³/db), közelítési távolság (km), terepnehézség (emelkedő százalékka, vagy az ezzel kifejezhető járhatóság), koncentráció (m³/ha), vágásmód (tarvágás, felújító vágás stb.).

A szükséges egyenleteket időméréssel és regresszióval állíthatjuk fel. Amíg azonban egyetlen gép sem áll rendelkezésünkre az időmérések elvégzéséhez, addig a gép mozgulatainak sebessége alapján állíthatjuk fel egyenletünket.

Megkísértem ilyen közelítési egyenletek felállítását, melyeket a következőkben ismertetek:

D-1000 traktor, max. 10 m-ről csörlőzött anyagot vonszol:

$$t \text{ (üz. óra/m}^3\text{)} = [0,1965 - 0,1970V + 0,0643V^2 + \\ + (0,4067 - 1,94V + 1,0885V^2)s_2 + \\ + (0,6100 + 0,0178e/s_2)] \frac{100}{p}$$

$$k \text{ (Ft/pr. óra)} = \frac{11\,900}{p} + 39$$

Csuklós csörlős vonszoló, LE = 75...90 (Pl. LKT-75)

$$t \text{ (üz. óra/m}^3\text{)} = \left[\frac{1,22}{60V} + \frac{1,285 + 0,023e/s_1}{(1860,0 - 48,0e)V} + \frac{(1970,0 + 46,0e)s_2}{(5040,0 - 48,0e)q} \right] \frac{100}{p}$$

$$k \text{ (Ft/pr. óra)} = \frac{15\,500}{p} + 54$$

Kihordó (Pl. Valmet 870 CN)

$$t \text{ (üz. óra/m}^3\text{)} = \frac{\frac{0,50}{V} + 1,8s_2 + 1}{0,332p}$$

$$k \text{ (Ft/pr. óra)} = \frac{36\,250}{p} + 83,4$$

Szorítószámolyos vonszoló (Pl. Valmet 882 PK)

$$t \text{ (üz. óra/m}^3\text{)} = \frac{\frac{1}{V} + 2,5s_2 + 1}{0,666p}$$

$$k \text{ (Ft/pr. óra)} = \frac{60\,500}{p} + 96$$

Szorítószámolyos vonszoló láncfűrészes döntőfejjel
(Pl. Valmet 882 KK)

$$t \text{ (üz. óra/m}^3\text{)} = \frac{\frac{2,4}{V} + 2,5s_2 + 1}{0,666p}$$

$$k \text{ (Ft/pr. óra)} = \frac{67\,400}{p} + 96$$

Az összehasonlíthatóság érdekében az utóbbi három gépnél is 47%-os ártámogatással számoltam.

Ahol $V \text{ m}^3/\text{db}$ a mozgatott darab nagysága

$s_1 \text{ m}$	csörlőzési távolság
$s_2 \text{ km}$	közelitési távolság
$e \text{ fok}$	lejtés
$q \text{ m}^3$	csörlős vonszoló rakománynagysága
$p\%$	gépkihasználási %

Sajnos ezek az egyenletek sem tartalmazzák a szükségesnek ítélt valamennyi paramétert, de segítségükkel megítélhetjük, hogy milyen mennyiségű állományviszonyoknál, milyen darabnagyságnál, milyen rendszerben dolgozik olyan teljesítménnyel és költséggel, hogy alkalmazására gondolni lehet, és milyen eredmény várható az egyes munkarendszerektől.

Ilyen egyenleteket kell még felállítani a rendszer többi műveletére, főként a különböző eszközökkel végzett rakodásokra, darabolásra, kergezésre, hasításra, osztályozásra is, hogy a rendszer egyenletét a műveletek egyenleteinek összegeként felírassuk.

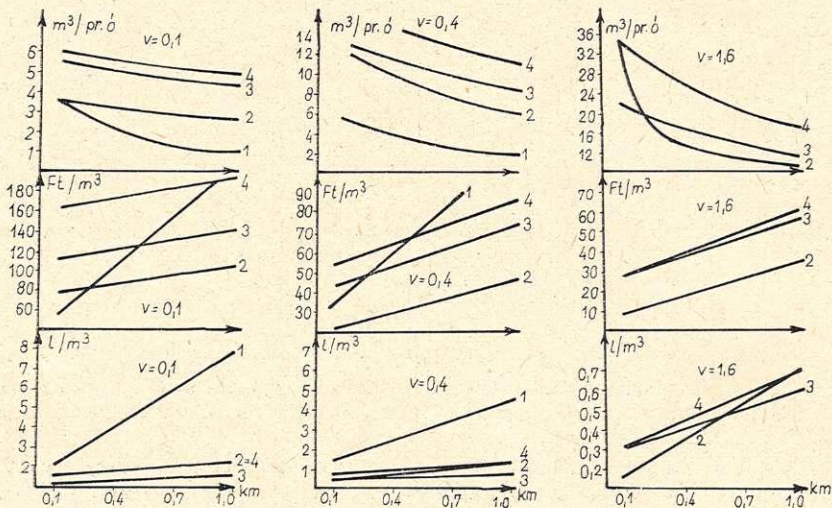
NÉHÁNY PÉLDA RENDSZEREK SZERVEZÉSÉRE

Az 1. ábrán a fahasználati munkarendszerek fejlesztésének néhány lehetőségét vázoltam fel a *teljesség igénye nélkül*. Összehasonlítás céljából szerepelnek meglévő rendszerek is. Bár bizonyára még hosszú ideig nem fogjuk tudni nélkülözni a lovakat, a példaként felvázolt rendszerek között nem szerepelnek, mivel jelentőségük csökkenő tendenciát mutat.

A RENDSZER MŰVELETEINEK VIZSGÁLATA

Az idő- és költség egyenletek segítségével a rendszer szervezése során első lépésként elemezhetjük a műveleteket. A 2. fejezetben ismertetett egyenletek alapján a 2. ábra bemutatja a közelítés produktív órára eső teljesítményének és 70%-os gépkihhasználásnál m^3 -re eső költségének és üzemanyagfelhasználásának alakulását a közelített darab nagyságának ($V m^3/db$) és a közelítés távolságának függvényében.

Mivel nem ellenőrzött egyenletekről van szó, a nagyságrendek csak közelítésnek tekinthetők. Lehetséges, hogy időmérésen alapuló egyenletekkel egymást metsző görbéket fogunk kapni, amelyek a döntést megkönnyítik. Az ábra

2. ábra

alján a közelítésre vonatkozóan egyelőre az alábbi következtetést vonhatjuk le.

A *TNP* csörlővel felszerelt *D-1000* teljesítménye mindig a legkisebb, költsége gyakorlatilag mindig nagyobb a csörlős vonszolóénál, sőt $0,4 m^3/db$ nagyságig 250 m távolság felett a másik két gépnél is drágább, energiagazdálkodási szempontból kiugróan rossz.

A csörlős vonszoló teljesítménye ugyan elmarad más gépektől, — ami lehet az egyenlet hibája is, — de az egységre eső költség még így is a legkisebb, üzemanyagfogyasztása versenyképes, ezért, különösen a méretes állományokban, jelenleg nincs jobb közelítő gépünk, de a gallyak közelítéséről külön kell gondoskodni és munkája nem független a munkacapatétól. Az erdőművelési, a munkarendszeren belül és a munkakörülményekben jelentkező problémákat a teljes munkarendszer értékelésénél kell majd figyelembe venni.

A kihordó teljesítménye $1,6 m^3/db$ -ig nem rosszabb a csörlős vonszolóénál, de mindig nagyobb az egységre eső költség. A teljes folyamat elemzésétől függ, hogy az erdőművelésben, környezetvédelemben és a településekben mutatókozó előnyök ezt kiegyenlítik-e. A munkakörülmények jobbak, mint a csörlős

vonszolónál, energiagazdálkodása jó. A közepes és gyengébb állományokban, valamint előhasználatokban *valószínűleg* jobb lesz a csörlős vonszolónál.

A szorítózsámolyos vonszoló teljesítménye nem kisebb — esetenként nagyobb — a csörlős vonszolónál, de az egységre eső költség lényegesen magasabb, melyet csak különleges munkarendszerekben — pl. méretesebb nyár ültetvények tarvágásában, különösen döntőfejjel felszerelve — lehet esetleg ellensúlyozni. A munkakörülményeket javítja, energiagazdálkodása jó.

MUNKARENDSZEREK ÉRTÉKELÉSE

Munkarendszerek elemzését csak a felállított művelési egyenletek ismeretében lehet elvégezni. Mivel egyelőre ezek hiányoznak, azért az alábbiakban egy példán mutatom be az értékelés módszerét.

Elsőrendű törekvésünk, hogy a műveletek egységre eső költségeinek összege minimum legyen. Az 1. ábrán feltüntetett lehetőségek közül válasszunk ki kettőt. Egyrészt a csörlős vonszolót, melynél a vágásterületen 6—12 m-es hosszra darabolnak, a további darabolás és osztályozás maximálisan gépesítve telepen történik. Másrészt a kihordót, melynél a vágásterületen 4—6 m-es hosszra darabolnak és minden fel- és leterhelésnél előosztályozás folyik, tehát a telepen a még szükséges darabolás és osztályozás gyorsabban és olcsóbban hajtható végre.

A két választott rendszer költsége — a műveletek 1. ábra szerinti számozásával — a következőképpen alakul.

Csőrlős vonszoló:

$$K_1 = k_{11} + k_{21} + k_{31} + k_{42} + k_{51} + k_{61} + k_{54} + k_{35} + k_{71}$$

Kihordó:

$$K_2 = k_{11} + k_{21} + k_{32} + k_{44} + k_{52} + k_{62} + k_{55} + k_{36} + k_{72}$$

Addig is, amíg konkrét adataink lesznek, nagy valószínűséggel feltételezhetjük, hogy az azonos műveletek költségei mely esetben nagyobbak az egyik, ill. a másik rendszerben. Számításba vehetjük továbbá, hogy csörlős vonszolónál a felújítási költségek magasabbak és a közelítési károk nagyobbak, mint a kihordónál. A kiközelített fa 1 m³-ére eső értéküket jelöljük k_E -vel.

$$(k_{32} - k_{31}) + (k_{44} - k_{42}) + (k_{52} - k_{51}) + (k_{55} - k_{54}) \\ (k_{35} - k_{36}) + (k_{71} - k_{72}) + k_E$$

Ahol az egyenlőtlenség bal oldala a kihordónál jelentkező többletköltséget, a jobb oldala a csörlős vonszoló többletköltségét tartalmazza. Az egyenlőtlenség alakulása dönti el, hogy melyik rendszer költsége alacsonyabb.

A közelítési egyenletek grafikus ábrázolásából és az előbbi egyenlőtlenségből feltételezhető, hogy a kihordót bizonyos darabnagyság alatt, amely elsősorban a kihordó jármű darujától függ, olyan közepes és gyengébb állományokban, ill. előhasználatokban, ahol az erdőművelési és környezetvédelmi szempontok nagyobb súllyal esnek számításba, előnyösen lehet alkalmazni. A vastagabb anyagot szolgáltató állományokban egyelőre nincs jobb eszköz a csörlős vonszolónál. Esetleg a távolabbi jövőben kerülhet sor a szorítózsámolyos vonszoló alkalmazására.

ÖSSZEFOGLALÁS

Bár az előbbieken bemutatott egyenletek logikai modellek elméleti megfontolásain alapulnak és a belőlük levont következtetéseket időmérésekkel kell igazolni, mégis megállapíthatjuk a következőket:

- a) Műveleteket csak munkarendszerben lehet és szabad vizsgálni.
- b) Munkarendszerek szervezésének alapját a műveletek egyenletei képezik, amelyekben minél több paraméter jellemezze a viszonyokat.
- c) A műveletek egyenletei lehetővé teszik a munkarendszer részeinek az állományviszonyok változó paramétereinek szerinti összehangolását, ezzel kiküszöbölhető az egymásra várakozó gépek miatti időkiesés, a gépek időkihasználása az adott viszonyok között maximális lesz.
- d) Az összehangolt műveletek egyenleteinek összegéből meghatározható a munkarendszer egységre eső időráfordítása és költsége, termelékenysége, a munkabér és járuléka, az üzemanyagfelhasználás, a gépek szükséges darabszáma és ebből a gépberuházás nagysága és megterülése.
- e) Külön kell vizsgálni a műveleti egyenletek felhasználásával a szállítójárművek és utak kölcsönhatását és a vizsgálat alapján kiválasztani a legkedvezőbb járművet, ill. optimális úthálózatot. E vizsgálat eredménye visszacsatolással hat a műveleti egyenletekre.
- f) A teljes munkarendszer egyenleteinek ismeretében két fejlesztési változat összehasonlítható, ill. az egyenlet a helyi munkaszervezés bármilyen körülmények között felhasználható konkrét alapjául szolgál.

Д-р Хернау И.: ПРИНЦИПИАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И НЕКОТОРЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ РАБОЧИХ СИСТЕМ ПРИ ЛЕСОЗАГОТОВКЕ

Обсуждать операции возможно и допускается только в рабочей системе. Основанием организации рабочих систем являются уравнения операций. В них возможно наибольшее количество параметров должны характеризовать условия. Уравнения операций позволяют согласовать отдельные части рабочей системы в соответствии с изменяющимися параметрами условий дровостоев. Таким образом использование времени машинами в данных условиях будет оптимальным. Из суммы уравнений согласованных операций можно определить расход времени, затраты, производительность и необходимое количество машин, приходящихся на единицу рабочей системы. Следует отдельно рассматривать взаимодействие транспортных средств и дорог, в интересах выбора оптимальных транспортных средств и дорожной сети.

Dr. Herpay, I.: SOME THEORETICAL QUESTIONS AND POSSIBILITIES OF DEVELOPING SYSTEMS OF LOGGING OPERATIONS

Actions can be and must be examined only within the systems of operations. The organization of the systems is based on the equations of the activities. The conditions have to be characterized by more and more parameters. The coordination of the system components according to the changing parameters of stand conditions is to be made possible by the action equations. Thus the time utilization of the machines will be maximal in any given condition. The time cost, efficiency, and the number of machines required by the system unit can be determined by the sum equations of the coordinated activities. The interaction between the transporting vehicles and roads has to be separately examined aiming at the optimal choice of machines and road systems.

Az erdőrendezés az utóbbi 100 évben kizárólag természetes tervezésre szorítkozik annak ellenére, hogy ez egyáltalában nem természetes — mutat rá *dr. W. Mantel* Münchenben, ismertetve *A. Henne*: „Erdőrendezés mint üzemgazdasági tervezés és ellenőrzés” c. munkáját. Az erdőgazdasági üzemet mindig a pénzügyi hozam és a hozzá tartozó ráfordítás alapozza. Ezt a korábbi gyakorlat elismerte, az 1830-ból származó bajor erdőrendezési előírás költségvetés készítését is megkövetelte. Az üzemgazdasági kérdések iránt a jelenben fokozódó érdeklődés az ilyen töltésű erdőrendezést kívánja. Nem lehet természetesen figyelmen kívül hagyni a természetbeni és pénzügyi mérőszámok különböző jellegét, különösen ez utóbbi meglehetősen bizonytalanságát, ez azonban nem gátolhatja a kalkulatórikus gondolkodásra való törekvést. Legfeljebb arra ösztönözhet — igen hasznosan —, hogy csupán a legszükségesebbre szorítkozunk. Az ismertett mű a tisztán természetes erdőrendezést üzemgazdasági tervvé fejleszt. Ennek három fő fejezete: pénzügyi eredményelszámolás és ennek összehasonlítása az országossal, pénzügyi költségvetés a kitűzött célok realizálásának ellenőrzésére és a források kellő szétosztására, majd munkaerőterv a tervek teljesíthetőségének elbírálására. A mű II. része gyakorlati példát mutat be. (ALLG. FORSTZEITSCHRIFT, 1974. 32.)

Dr. Solymos
Rezső

AZ ERDŐMŰVELÉS, -FEJLESZTÉS AZ OEE ERDŐMŰVELÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK MUNKÁJÁBAN

Az Országos Erdészeti Egyesület társadalmi úton segíti a helyes fagazdaság fejlesztési irányelvek kialakítását és közreműködik azok gyakorlati megvalósításában. Ez a tevékenység a fontosabb szakterületeknek megfelelően a különböző bizottságok és szakosztályok munkáján alapul. Az Erdőművelési Szakosztálynak ebben a munkában a legfontosabb törekvései közé tartozik a szűkebb szakterületre vonatkozó erdőművelésnek formálása, színvonalának állandó növelése, az erdőművelési szakemberek szemléletének fejlesztése, egységének és szakmai társadalmi fórumának megteremtése.

Erdőművelésünk helyzetének és fejlesztésének néhány tényezőjével kapcsolatosan szeretném azokat a jelentősebb szempontokat kiemelni, amelyekkel a szakmai követelmény is gyakran foglalkozik. Erre elsősorban az ad lehetőséget, hogy az elmúlt négy év folyamán az Erdőművelési Szakosztály ülésein és rendezvényein, az „Erdőművelési napokon” legjobb szakembereink bevonásával vitattuk meg erdőművelésünk elvi és gyakorlati kérdéseit. Állásfoglalásainkat publikáltuk. Ezek felhasználásával készült el az erdőművelés helyzetéről és fejlesztéséről szóló előterjesztés, amelyet a Fagazdasági Tanács 1974 végén megtárgyalt.

Erdőművelés-fejlesztésen az erdőművelési célkitűzések meghatározását, megvalósításuk előfeltételeinek megteremtését és gyakorlati megvalósítását értjük. Az erdőművelés-fejlesztés a fagazdaság-fejlesztés szerves része. A fagazdaság a népgazdaság egészébe illeszkedve látja el feladatát. A helyes erdőművelés-fejlesztés tehát a népgazdasági célnak megfelelő fagazdaság szolgálatában áll. Mindezek figyelembevételével mondanivalómat három csoportba foglalom össze:

- erdőművelési célkitűzések
- az erdőművelési célkitűzések megvalósításainak előfeltételei,
- az erdőművelési célkitűzések gyakorlati megvalósítása.

Az összefoglalás természetesen valamennyi tényezőre és szempontra nem terjedhet ki, csupán a lényegesebbekre szorítkozhat.

Erdőművelési célkitűzések

Az erdőművelési célkitűzések kialakításának alapja a társadalmi szükségletek várható alakulásának ismerete. Az erdőnek a társadalom igényeit kell kielégítenie, hogy a lakosság jólétét a maga adottságaival szolgálja. Éppen ezért erdőművelésünkkel elő kell segíteni a többcélú erdőgazdálkodás eredményes megvalósítását, amely a fatermesztésen alapul, a fatermesztés eljárásait tekintve pedig az erdő elsődleges rendeltetéséhez igazodik. Ezért az erdők elsődleges rendeltetés szerinti csoportosítását fogadjuk el kiindulópontként.

Az első feladat a fajfajgazdálkodási irányelvek helyes kialakítása. Az elmúlt évtizedekben viszonylag gyorsan váltották egymást olyan elgondolások, ame-

lyek céljukat tekintve rövidebb távon helyesnek tűntek, a társadalmi igényeknek a hosszabb termelési időszak alatt jelentkező dinamikus változását azonban nem tudták követni. Más elképzelések viszont kénytelenek voltak nélkülözni azt az alapot, amelyet csak a széles körű termőhelyi, fatermési, fahasznosítási és ökonómiai vizsgálatok eredményeként lehet megteremteni. Úgy tűnt ezért, hogy „divatok” váltották egymást, amelyek nem mindig feleltek meg a hozzájuk fűzött reményeknek. Túlzás lenne azonban azt állítani, hogy „divat-fajok” erdőgazdálkodásunk történetében csak az utóbbi évtizedekben voltak. A hosszútávú népgazdasági (ezen belül fagazdasági) tervezés, az erdészeti kutatás és gyakorlat eredményei és nem utolsó sorban erdőrendezőseink munkája nyomán egyre jobban kialakulnak a korszerű és időtállóbb fajgazdálkodás megteremtésének előfeltételei. Ezek lehető figyelembevételével foglalt állást az Erdőművelési Szakosztály az Egerben rendezett „Erdőművelési napok”-on a következők mellett:

- gazdasági lehetőségeink figyelembevételével törekedni kell arra, hogy az ezredfordulóra hazánk erdőszűlése fokozatosan elérje, vagy megközelítse a 20%-ot;
- termőhelyi adottságaink a lombos fajok számára kedvezőek, ezek felkarolása indokolt, a fenyőerdők arányának 20% körüli kialakítására helyes törekedni;
- a bükkösök jelenlegi területének fenntartását, esetleg szerény mértékű növelését célszerű előírni;
- a tölgyek változatlanul legjelentősebb fajokaink kell, hogy maradjanak, ezek területe nem csökkenhet, a fajajcsérés átalakítás miatti esetleges területvesztést új erdőtelepítések során kell pótolni;
- a cseresek területét célszerű a jelenleginek mintegy 9—10%-ával csökkenteni és helyükön tölgyeseket, fenyveseket létesíteni;
- a kedvezőtlen termőhelyen álló, gyenge minőségű akácok átalakításával az akác jelenlegi területéhez viszonyítva mintegy 15%-os csökkentés látszik indokoltnak;
- a nemesnyárok területét megközelítően 15 ezer ha-ral célszerű növelni;
- gondosan őrizni kell a hazai nyár állományokat, hogy területük ne csökkenjen;
- a fenyőerdők területét várhatóan 200 ezer ha-ral lehet növelni, figyelembe véve az erdőtelepítési lehetőségeket; ügyelni kell arra, hogy fenyvesítés címen a termőhelyükön álló jó fatermőképességű bükk, tölgy és akác állományok területe ne csökkenjen.

A fajajmegválasztás alapja a termőhely. Ugyanarra a termőhelyre azonban többféle célállomány is telepíthető. A gazdasági megfontolások a táj- és környezetfejlesztési szempontok együttes érvényesítésével kell adott esetben döntenie.

A második feladat a termelési cél meghatározása az elsődleges fatermelési rendeltetésű erdőkben. A termőhely és a fajaj adottságait optimálisan hasznosítva a szükségelték alakulása a döntés során a meghatározó szempont. Ez idő szerint napjainkban két termelési cél alapján tudjuk a faállományok csoportosítását javasolni:

- jó minőségű, méretes (20 cm-nél vastagabb) fa megtermelésére képes erdők,
- alacsonyabb minőségű, vékonyabb (20 cm-nél vékonyabb) fa megtermelésére képes erdők.

A termelési technológia, az erdőművelési munkák, illetve költségek differenciálására is ez a kettős csoportosítás ajánlható az elsődlegesen fatermelési rendeltetésű erdőkre nézve.

A harmadik feladat az ökonómiai szempontok fokozott érvényre juttatása az erdőművelésben és ezeknek az erdők elsődleges rendeltetése alapján alkotott együttes értékelése. 1973-ban e témával kapcsolatos szakosztályülésünk egyetértett abban, hogy:

- az erdők ökonómiai osztályozásának továbbfejlesztését szorgalmazni kell,
- az elsődlegesen fatermelést szolgáló erdőkben a fatermesztés jövedelmezősége döntő szempont,
- az erdők immateriális hasznának értékelését mielőbb célszerű megoldani, hogy az üdülő- és a környezetvédő-erdők erdőművelési költségeit állami költségvetési forrásokból lehessen fedezni,
- törekedni kell az erdősítési költségek további csökkentésére úgy, hogy a költségfelhasználás a várható eredménnyel arányban álljon.

Az erdőművelési célkitűzések megvalósításának előfeltételei

Reális célkitűzések alakítása együtt jár a megvalósítás előfeltételeinek számbavételével. Erdőművelési vonatkozásban a rendelkezésre álló anyagi és technikai erőforrásokon túl számos biológiai vonatkozású előfeltételt kell figyelembe venni,

Az első feladat termőhelytérkép készítése a meglévő erdőterületekről és az erdőtelepítésre kerülő földterületekről. A termőhelyértékelés megalapozza a fafajmegválasztást és az ökonómiai osztályozáshoz is jelentős szempontokat nyújt. Ide kapcsolódik regionális vonatkozásban az erdők elsődleges rendeltetésének, továbbá a termelési céloknak az erdőrészletekig történő meghatározása. El kell érni azt, hogy az üzemtervek tartozékkaként a termőhelytérképek rendelkezésre álljanak, úgy, hogy adataikat országos adatbankban különböző célokkal csoportosítani lehessen.

E témához tartozik a különböző céloknak megfelelően nemesített szaporítóanyagoknak a kívánt mértékű előállítás. Ezért az erdészeti növény-nemesítés fejlesztését tovább kell szorgalmazni. Az elismert akác, fűz, nyár és fenyőfajták körének bővítésével egyidejűleg kell gondoskodni ezek termesztésbe vételéről.

A második feladat termelési technológiai sorok (programok) kidolgozása az egyes célállományokra vonatkozóan az elsődleges rendeltetés figyelembevételével a vázolt két termelési cél szerinti csoportosításban. Ezek a technológiai sorok képezik a kialakítandó termelési rendszerek vázát. Fő jellemvonásuk kell, hogy legyen az egyes folyamatok gépesítése, úgy, hogy többcélú gépek alkalmazásával viszonylag kevés géptípussal alakuljanak ki a különböző fafajok erdőművelési géprendszerei. A géprendszerek kiválasztását követően gazdasági szabályozással is célszerű ösztönözni a termelő üzemeket az erdőművelési munkafolyamatok (szaporítóanyag termelés, talajelőkészítés, erdősítés, ápolás, tisztítás, gyérités, nyesés, növényvédő és irtó vegyszerezés) egységes gépesítésére. Előfeltétellként jelentkeznek természetesen a gépbeszerzés meggyorsítása is.

A harmadik feladat a gazdasági szabályozók fejlesztése. Az erdőművelés szerepe a bővített újratermelésben meghatározó jelentőségű. A bővített újratermelés tényezői közé kell ennek keretében sorolni:

- a rendelkezésre álló termőhely jobb és a gazdasági céloknak megfelelő hasznosítását szolgáló fafajok megválasztását fafajcsere esetén;
- a nagyhozamú fafajták előállítását és termesztésbe vételét;
- a hagyományosnál nagyobb eredményt adó erdősítési, erdőnevelési technológiák bevezetését.

Mindezek alapján célszerű gazdasági előnyökben részesíteni:

- a fagazdaság-politikával összhangban levő helyes fajajmegválasztást és fajfajcserét, amelynek alap irányelveiről az előbbieken már célállományonként néhány javaslatot felsoroltam;
- a nemesített szaporítóanyaggal végzett erdősítéseket;
- a faállományok érték- és fatömegnövekedését hatékonyan szolgáló erdőnevelési munkát.

A gazdasági ösztönzés továbbfejlesztéséhez ki kell dolgozni az egyszerű újratermelés normatíváit, s erre építeni a bővített célzó ösztönzőket. Segíteni és ösztönözni kell a termelési rendszerek kialakulásának erdőművelési előfeltételeit.

Az erdőművelési irányelvek gyakorlati megvalósítása

A célkitűzések gyakorlati megvalósításával teljesedik ki az erdőművelés-fejlesztés. Napjaink egyik legnagyobb gondja ez. Az erdőművelési gyakorlat helyzetét a céloknak reális megfogalmazása és az előfeltételeknek a kellő időben való megteremtése alapvetően határozza meg. Így az erdőművelési gyakorlat gondjai visszahatnak az erdőművelés-fejlesztésre. Mit kell tenni annak érdekében, hogy az erdőművelési gyakorlatban a felsorolt célkitűzések megvalósuljanak? Röviden a következőket:

Korszerű erdőművelési szemlélet alakításra van szükség, amely a hagyományos erdőművelés ma is hasznosítható eredményeit figyelmebe veszi, azonban szakítani is képes az elavult termelési módszerekkel, az új társadalmi-gazdasági viszonyok alapjaira épül.

Létre kell hozni az erdőművelés technikai bázisát, amelyről ma még alig beszélhetünk. A komplex gépesítés a fatermesztési eljárások továbbfejlesztését igényli.

A szaporítóanyag termelés korszerűsítése egyúttal a fajajgazdálkodási feladatok megoldásának kiindulópontja. Ezért ki kell építeni a szükséges mértékben az ültetvénytípusú magtermesztést. A csetetetermelést ellenőrzött származású mag felhasználásával helyes végezni. A hagyományos csetetetermelés helyett egyre nagyobb mértékben kell a korszerű csetetetermelési eljárásokat alkalmazni. Kiemelten célszerű foglalkozni a burkolt gyökerű csetetetermeléssel, hogy az erdősítések időszakát és a cseteték megmaradását növelhessük és az ültetési hálózatot növelhessük.

Az erdősítések valamennyi munkaműveletét gépesíteni kell. A vágásfelújításokat és az erdőtelepítéseket nem lehet másként megoldani. Mielőbb rendezni kell az ültetési hálózat, az ültetési anyag kérdéseit. Az erdősítési egységárok továbbfejlesztése jelentős mértékben hat a célkitűzések megvalósítására.

Az erdőnevelés a befektetett termelési költségek gyorsabb és nagyobb mérvű kamatozását segíti elő. A nevelővágások egységes rendszerét kiépítettük. A megfelelő géprendszer hiánya miatt az erdőnevelési irányelvek megvalósítása alig lehetséges. A termelési céltól függően jobban kell ösztönözni a nyesést is.

Az erdővédelem fejlesztésében nagy szerepet kell adni a vadkárelhárítás gyökeres megoldásának.

Csupán néhány alapgondolatra volt lehetőségem ezen összefoglalás keretében kitérni. A téma teljes kifejtésére újabb tanulmányokra van szükség. Nem is a teljességre való törekvés, hanem az erdőművelés-fejlesztés társadalmi úton való formálásának szemléltetése volt a célom. Az Erdőművelési Szakosztály ennek szolgálatába állította munkáját jelen megbízatásának négy esztendeje alatt. Megtisztelő szolgálat ez, amelynek társadalmi indítékait az erdész hivatás táplálja.

Dr. Csesznák
Elemér

AZ ERDŐMŰVELÉSI MUNKÁK KÖZGAZDASÁGI SZABÁLYOZÓ RENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSÉRŐL

A negyedik 5 éves tervidőszakban bevezetett gazdasági reform szükségessé tette, hogy a fagazdaság területén is a munka hatékonyságát jobban szolgáló közgazdasági szabályozókat vezessük be. Az új rendszernek mindenekelőtt a hosszú termelési ciklusú erdőgazdálkodás, ezen belül is az erdőművelés területén kellett sok nehézséggel megküzdenie.

A jelenleg érvényben levő szabályozó rendszer számos eredményt hozott és tekintélyes mértékben javította a gazdálkodás szakmai és pénzügyi fegyelmét. Bár világviszonylatban is teljesen új utakon, meglevő tapasztalatok nélkül kellett irányt szabnia, helyesbítésre szoruló hiányossága nem több, mint amennyi szükségszerű szokott lenni hasonló újszerű alkotások esetében. A hiba az volna, ha ezeket nem vennénk észre és időben nem készülnénk fel a további fejlesztésre.

Ezt a célt szolgálta az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztályának egyik régebbi ülése, amelyen felhívás született az erdőművelési munkák elszámolásával kapcsolatos tapasztalatok összegyűjtésére vonatkozó javaslat elkészítésére.

Ennek keretében kérek szót magam is e lap hasábjain. Mondanivalómban nem teljességre, hanem arra törekszem, hogy a szaktársadalmunk széles rétegeit érdeklő kérdésekhez lényegre törően szóljak.

Az eddigi rendszerhez képest fejlődést jelentene,

— ha a közgazdasági szabályozók által át nem fogható szakmai követelmény-minimumokat jobban megszabnánk, mind a munka végrehajtását, mind annak átvételét illetően;

— ha az elszámolási rendszer jobban ösztönözne a munkák racionalizálására, főleg a fölösleges műveletek elhagyására, egyszerűbbek bevezetésére;

— ha az egységarak a tudományosan megalapozott legjobb és legegyszerűbb eljárásokhoz igazodnának;

— ha csak a rossz irányában korlátozna, de elősegítené a tudományos fejlesztés eredményeinek a szabályozó rendszerbe való folyamatos beépülését.

A szakszerű munkavégzés az erdőművelési munkák alapfeltétele. Ennek keretében meg kell valósítani a fatermelés jövedelmezőségét mind rövid, mind hosszú távon: a bővített újratermelést és az erdő sokirányú rendeltetésének fokozódó érvényesülését. E célkitűzések érdekében irányadónak kell tekintenünk a ma is modern szemléletű és érvényben levő erdőtörvényünket és az azt megtestesítő üzemterveket. A munkák megítélése szempontjából nem annyira a különleges rendeltetés kielégítése, hanem az legyen a döntő, hogy a tevékenységből származik-e népgazdasági haszon, vagy sem. Számos példát ismerünk hazánkban és külföldön egyaránt, amelyek amellett szólnak, hogy a különleges rendeltetésű erdők a fatermelés terén is jelentősek lehetnek.

A természetes felújításra biológiai előnyei és munkaerő igénytelensége miatt továbbra is kiemelten kell ösztönözni. A közgazdasági szabályozók mellett szakmai előírásokkal is célszerű arányát fokozni (a jelenlegi 15⁰/₀-ról 25⁰/₀-ra) úgy, hogy megszabjuk azokat az állománytípusokat, ahol alkalmazása kötelező. A magról való természetes felújítás túlzott erőltetése az arra meg nem felelő termőhelyen viszont nem kívánatos. Ilyen helyeken a természetes felújítás vegetatív módját — a sarjerdőt — is el kell fogadni. Így a sekély talajon álló, erőzónák kitett oldalakon és gerinceken levő tölgyesekben, cseres-tölgyesekben és karsztbokorerdőkben. A természetes felújítás alkalmazására serkentene az is, hogy a természetes felújítás befejezettnek volna tekinthető a végvágást követően azonnal, ha az a szakmai feltételeknek megfelel és az újulat legalább öt-éves. A természetes felújítás esetében a felárakat be lehetne építeni az egységárakba. A befejezetlen munkák elszámolási árának alacsonyabb, illetve magasabb szinten történő megállapítása révén a tölgyesek felújítását siettetni, a bükkösök felújításának fokozatosságát elősegíteni kell.

A mesterséges felújítások során a szakszerű munka mellett fontos célkitűzés a költségek jelentős csökkentése. Különösen fontos a talajelőkészítés, a tuskózás költségeinek csökkentése, a vegyszeres, mélylazításos, részleges talajelőkészítés bevezetése, valamint a gépi ültetésnek a domb- és hegyvidékre való kiterjesztése.

A túlzott elegyítéseket a későbbi nevelési munkák megkönnyítése végett kevésebbé kell. Egyes állományokat nagy — legalább félhektárnyi — csoportokban, a termőhelynek csupán nagyobb változásait követő, differenciált fafajválasztás révén kell létrehozni. Az átvétel szakmai feltételei általában azonosak lehetnek az eddigiekkel. A gyommentes állapotot az átvételkor azonban csak a tág hálózatú nemesnyár és fűz felújításában kellene megkövetelni, ha azokat teljes talajelőkészítés után ültették. Fontos ápolási követelmény legyen viszont az, hogy a tuskósarjak idegen fafajok konkurrenciája a csemetét növekedésében ne akadályozza.

A mesterséges felújítás egységárait célszerűbb volna a talajelőkészítés módja szerint kategorizálni. Ennek alapján négy kategória lenne:

- teljes talajelőkészítést (mélyforgatást) igénylő erdősítések (23 eFt/ha);
- részleges, mélylazításos talajelőkészítéssel végezhető erdősítések (17—20 eFt/ha);
- részleges, gyephántásos (pásztás, tányéros) talajelőkészítést igénylő erdősítések (14—17 eFt/ha);
- talajelőkészítés nélkül végrehajtható (alátelítéssel felújítás, makkrakásal vagy csemeteültetéssel (stb. végezhető) erdősítések (10—14 eFt/ha).

Ha a felújítást a végvágást követő két éven belül nem kezdték meg, helyes volna az egységárat és felárat évente 20⁰/₀-kal csökkenteni.

Az erdőtelepítés és fásítás terén gazdasági céljaink lényegében ugyanazok, mint a mesterséges felújítás esetén. Itt is szükségszerű, hogy esetenként gyors, olcsó munkamódszereket alkalmazzunk. Ezzel kapcsolatban célszerű elkülönítenünk — rendeltetésétől függetlenül — fatermelésre alkalmas gazdasági és arra alkalmatlan erdők létesítését. Utóbbiakban szakmai célnak kell tekintenünk, hogy kis ráfordítással olyan előerdő jellegű fás növénytársulást hozunk létre, amely mint iniciális stádium biztosítja a természetes szukcesszió felgyorsulását és a terület önálló takarását. Ennek érdekében a telepítés során a termőhelynek megfelelő, honos pionir fafajokat és cserjéket helyes alkalmazni, amelyek extenzív kezelés mellett is megmaradnak és elősegítik a takarás szukcessziós folyamatát. Csak részleges (pásztás vagy fészkes) gyephántásos

talajelőkészítést szabad végezni és az erdősítést lehetőleg magvetéssel és igen kis mennyiségű csemete ültetésével kell végrehajtani.

Az erdősítés-ápolás finanszírozásának mostani rendszere a 60-as években kialakult belterjes, gyakran kertészkedésszerű munkára épült és annak elvégzésére öt éven át évente nyújt lehetőséget (500 Ft/ha). Mivel az összeg kevés volt a szakmailag hatékony munka végzéséhez, az a gyakorlat alakult ki, hogy olyan erdősítében is végeztek némi látszatomunkát, ahol arra szükség nem volt és az itt megtakarított összegből hajtották végre az ápolást, ahol az valóban sürgető volt. A jövőben jobban kell a tényleges szakmai feladat megoldására, a munka időbeni koncentrálására és racionalizálására ösztönözni. Ugyanakkor a költségek jelentős csökkentésére kell törekedni. E célból szakmailag jobban kellene konkretizálni az ápolások végrehajtásának időpontját. Faállománytípusonként kellene számukat és egységárukat a szükségszerű munka függvényében differenciáltan megállapítani.

Ápolást felesleges végezni csak azért, mert az erdősítés nem záródott. Így pl. a tág hálózatban, talajelőkészítés nélkül, mélyfúrással telepített nemesnyárasok, fűzesek, sarj és ültetett akácosok, sarj eredetű fűzesek, égeresek, fehérnyárasok esetében, valamint a gazdaságtalan erdők sarjról felújított fiatalosai-ban és extenzív védelmi erdőtelepítésekben. Felesleges ápolni akkor is, ha a befejezettként átvett erdősítés az átvételt követő egy éven belül tisztítási korba kerül.

A tisztítások mintegy 15—20 éven át kísérik az állomány életét. Területileg is hatalmas tisztítási feladatok állnak előttünk és jelentős kiadással terhelik az erdőművelési ágazatot. A tisztítások költségeinek csökkentése tehát igen fontos feladat.

Finanszírozási rendszerünk megfelelő egységárukat biztosít a tisztítások elvégzésére. Nem differenciál azonban eléggé az elegyes és elegyetlen állománytípusok munkaigénye alapján. Ugyanakkor elszámolási feltétellel tesz olyan követelményeket is, amelyek végrehajtása nem feltétlenül szükséges. Ilyen a törzsszámapasztás. Ezért aztán kivágják az állományból azokat az alsó szinten levő törzseket, amelyek az állományok fejlődése szempontjából közömbösek, vagy éppen hasznosak. Ez annál is feleslegesebb, mivel a tisztításból kikerült faanyag szinte sehol nem értékesíthető.

A jövőben a tisztítások során lényegesen többet kell alapoznunk a helyettünk dolgozó természet erőire, az e téren jelentős kutatási eredményekre. Általában felesleges a tisztítóösvények készítése is, ami néha több munkát igényel, mint maga a nevelővágás. (Egyébként is helytelen az anyagmozgatás könnyítést szolgáló feltárás költségeit az Erdőfenntartási Alapra terhelni.)

Fontos feladat a tisztítások időpontjainak minden állománytípusra való megtervezése (modellek készítése). Nem gazdasági, védelmi rendeltetésű erdőkben tisztítást csak akkor érdemes végezni, ha azt a faállomány védelme, biztonsága vagy egyéb fontos ok feltétlenül szükségessé teszi. A kivágott faanyagot kihordani, illetve megsemmisíteni csak fenyesekben célszerű, ha akut szüveszély forog fenn.

A szakosztályülés felhívására sok értékes javaslat gyűlt egybe, ez összesítve jutott tovább a MÉM Közgazdasági Főosztályához. Méltán láthatjuk így biztosítva azt, hogy jelenlegi elszámolási rendszerünk fejlesztése az erdőművelés szakmai tökéletesedését és a munkák fokozódó termelékenységét eredményezi.

FINNORSZÁGI TAPASZTALATOK A BURKOLT GYÖKERŰ CSEMETÉK ALKALMAZÁSÁRA

Dr. Papp
László

Háromhónapos finnországi utazásom alapvető feladata volt a burkolt gyökerű csemetetermelési rendszerek tanulmányozása. Utam során 15 nagyüzemi csemetekertet látogattam meg. Ezen túlmenően alkalmam volt azokat az üzemeket is felkeresni, ahol a különböző termelési rendszerek gépeit, felszereléseit gyártják. A tanulmányozott kertek együttes területe 423 ha, az összterület 44⁰/₀-a. A kiválasztás során törekedtem arra, hogy azok az ország területén minél inkább szétszórtnak, valamennyi csemetekertet üzemeltető szektornak lássam legalább egy kertjét. Mindez alapot ad arra, hogy a szerzett tapasztalatokból nagy biztonsággal lehessen a finnországi csemetetermelés helyzetét megítélni.

Finnországban jelenleg 70 olyan 0,5 ha-nál nagyobb csemetekert van, amely állandó jelleggel szolgál csemetetermelésre, és amely állami, közületi, vállalati vagy szövetkezeti tulajdonban van. Ezek együttes területe 832 ha. Ebben a 70 csemetekertben ma különböző termelési technológiát alkalmaznak (1. táblázat).

1. táblázat
Az alkalmazott technológiák aránya

A technológiák megnevezése	A jelzett technológiával termelt összes csemete	
	1000 db-ban	%-osan
1 éves csemete szabadföldi vetésben ...	39 500	42,2
1 éves csemete fóliaház alatt	32 000	34,4
1 éves csemete péper-pot eljárással	10 800	11,5
1 éves csemete finn-pot eljárással	2 540	2,7
1 éves csemete Enso-pot eljárással	6 950	7,5
1 éves csemete Nisula tekeresben vetve	1 500	1,7
Iskolázás géppel	11 100	16,9
Iskolázás kézzel	50 800	77,4
Iskolázás finn-pot-ba	730	1,1
Iskolázás Nisula tekeresbe	3 000	4,6

Az összes csemetéknek mintegy 23⁰/₀-át termelik burkolt gyökérrzel. Ide számítják a Nisula-eljárást is. A 23⁰/₀-ból a péper-pot eljárással termelt csemete aránya nem éri el a 12⁰/₀-ot. Igen jelentős helyet foglal el a fóliaház alatti termelés, de még mindig a szabadföldi hagyományos eljárás a döntő. Iskolázás tekintetében ma még a hagyományos kézi iskolázás viszi a döntő szerepet. A gépi

iskolázás kerekén 17%. Amilyen mértékben fogy a kézi erő, olyan mértékben térnek rá a gépi iskolázásra.

A Nisula-féle iskolázás néhány évvel ezelőtt jelentős volt. Ma egészen visszaszorult. Felhagytak vele, mert túl költségesnek tartják. Inkább a tekercsbe történő vetés kezd jobban elterjedni.

A BURKOLT GYÖKERŰ CSEMETÉK TERMELÉSI TECHNOLÓGIÁJA

Finnországban ma a burkolt gyökérrzel nevelt csemeték mennyisége kb. 20% lehet, s ennek csak mintegy felét termelik péper-pot eljárással.

Papírcellás (péper-pot) eljárás. Az imari csemetekertben dolgozták ki 1966-ban. Japánból importálják a papírcellát. A töltés és vetés gépesítését a sáskylái cukorgyár oldotta meg. A gépsor és technológia nálunk elég jól ismert

Finnországban ma két gépsor van üzemben. Egyik az imari, a másik a virtaai csemetekertben. Egy gépet pedig az Enso-Gutzeit faipari kombinát (Imatra) csemetekertjében az Enso-pot töltésére és vetésére használnak.

A megtöltött és bevetett cellákat április elején fűthető fóliaházak alá helyezik, és 2—3 hónap múlva már erdősítenek a csemetével. Az imari csemetekertekben általában elérik a 90%-os kihozatalt.

Enso-pot eljárás. A fent említett cég ukonniemi csemetekertjében dolgozták ki. Lényegében a papírcellás eljárás változata, csak a cellákat helyben készítik saját papírból, és saját üzemben konstruált géppel. A papírcella alapanyaga igen vékony fólia borítással ellátott kartonpapír, amelyet 20 cm széles kb. 210 kg-os tekercsokban helyeznek a gépre. A tekercsból a papírszalag egy bádogból készült sablonra megy, amely a bélésrúd köré hajlítja úgy, hogy felül a fóliás felületek összeérnek. Az összeillesztett rész elektromosan hevített pofa között halad át és a fólia megolvastva összeragad.

A szalag haladási irányára merőlegesen forgó kés a csövet 8 cm hosszú darabokra szabdalja. A cellák egy továbbító szalagra kerülnek és a két oldalt álló dolgozók 35 × 90 cm alapterületű tálcába rakják. A tálcák innen a péper-pot gépsorra kerülnek, s a többi munka azonos a papírcellás eljárással. A cellakészítő egység kiszolgálásához a gépkezelővel együtt 8 személy szükséges. Ugyanennyi szolgálja ki a péper-pot gépsort is. Beszámítva a szállítási és kirakó dolgozókat, a gépsor folyamatos üzemeltetéséhez 22 személy kell.

Egy tálcán 112 db cella van, így a fóliaház 1 m²-ére kb. 400 db-ot lehet rakni. A kihozatal 70% körüli mozog. Azonos nagyságú felületen tehát fele annyi csemetét sem lehet felnevelni, mint péper-pot eljárás esetén. A nevelt csemete sem sokkal jobb. Bár egy csemetére nagyobb növtér jut, a cella magassága viszont ugyanakkora mint amazé, s így a gyökere sem hosszabb. A finnországi, párásabb klímában ennek kisebb jelentősége van már csak azért is, mert rendszerint a szikla alapkőzet felett, igen sekély a termőréteg, s nem is tudnának hosszú gyökerű csemetét ültetni.

Finn-pot eljárás. Az Ahlström faipari vállalat varkausi gyárában külön gyár egység készíti a különböző méretű tőzegcserepeket. Ugyanitt szerkesztettek egy igen egyszerű töltő és vetőkészüléket. Ezt a munkát egyébként a péper-pot automata gépsorral is el lehet végezni, így a technológia azonos.

Nisula-féle tekercses eljárás. Ezt az eljárást is az imari csemetekertben dolgozták ki 1966-ban, és itt ma is több millió csemetét iskoláznak ezzel az eljárással.

Néhány csemetekertben úgy módosították az eljárást, hogy az elkészített tekercsbe magot vetnek. De nemcsak fenyő, hanem nyirmagot is. A fenyőt két

esztendeig tartják a tekercsben. Kiszedéskor a gyökerek által átszőtt tőzegszalagot a csemeték mellett eldarabolják, s így az a gyökerekben marad. Ezért nevezik az így termelt csemetét is burkolt gyökerűnek. Kb. ugyanannyi csemete marad meg egy tekercsben, mintha iskoláznának. Így feltétlenül olcsóbb az iskoláznál. A nyircsemetét a következő tavaszon a szabadba iskolázzák.

Az eljárásokat az kapcsolja össze, hogy mind a papírcellát, mind az Enso-potot vetés után fóliaház alá rakják, éppen úgy mint a tőzegcserepet, vagy Nisula-tekercsset. Az eljárásoknak tehát a fóliaház elengedhetetlen követelménye.

Finnországban a fóliaházak összes területe 1972-ben 47,4 ha volt. A házak vázát ragasztott lécekből készítik különböző méretekben. Legáltalánosabban a 10 m széles, 3 m magas házakat alkalmazzák, amelyek alatt géppel is dolgozhatnak. A házak építését és lebontását is gép segítségével végzik.

ÜLTETÉSI KÍSÉRLETEK

Finnországban rendkívül rövid a tavasz, s a csemetekerti kiemelést május közepe táján lehet elkezdni. Azután olyan gyorsan köszönt be a nyár, és olyan rövid az erdősítési időny, hogy a hagyományos eljárással elképzelhetetlen az ültetési feladatokat megoldani.

A kitermelés egész esztendőben folyik. Alapvető fontosságú, hogy a kitermelés után minél hamarabb fel tudják újítani az erdőt, különben a vágástér elgyomosodik. Gépi ápolás a rendkívül köves talajon elképzelhetetlen, a vegyszeres gyomirtás ma még kísérleti stádiumban van, az élő munkaerő pedig a finn erdőgazdaságban is rohamosan csökken. Képtelenek olyan tömegű munkaerő mozgósításra, amivel a rövid ültetési időszak alatt az erdősítést el tudnák végezni. Létfontosságú volt tehát olyan csemete előállítás, amivel az egész tenyészeti időszak alatt erdősíteni tudnak.

A Finn Erdészeti Tudományos Intézet mintegy tíz éve az egész országot behálózó ültetési kísérletet kezdett. Több ilyen kísérleti területet volt alkalmam megtekinteni.

A kísérletek igen határozottan mutatják, hogy csupasz gyökerű csemetével legfeljebb június közepéig lehet sikeresen erdősíteni. Ezen túl csak a burkolt gyökerű csemeték adnak elfogadható megmaradást.

A különböző technológiával nevelt burkolt gyökerű csemete az ültetési kísérletekben lényeges eltérést nem mutat. Alkalmam volt 8—10 éves telepítést megvizsgálni. Ma már az egyes variációk között a növekedés vonatkozásában szignifikáns eltérést megállapítani nem lehet.

Láttam 1, 2, 3 éves, sőt idei telepítésű papírcellás csemetével végzett kísérletet. Igen szépek voltak. A gyökér kinőtt a cellából, dúsan ágazott el. De a papírcella a gyökfőn még a harmadik évben is látható volt.

A látottak alapján azt kellett megállapítanom, hogy Finnországban mind a papírcellás, mind a tőzegcserepes eljárásnak jövője van. Az *Enso-pot* eljárás csak egyéves, így ültetési kísérletet még nem tudtak mutatni. A finn szakemberek véleményét a következőkben lehet összefoglalni:

Finnország déli részén, gyomosodó területen hagyományos eljárással nevelt erőteljes iskolázott csemetével lehet erdősíteni. Mivel nincs ápolás, a csemetének magára hagyva kell a gyom konkurrenciáját legyőznie. Nem lehet papírcellás csemetével erdősíteni felfagyásra veszélyes talajon, mert a téli ingadozó hőmérséklet hatására megfagyó, majd kiengedő talaj azokat kiemeli. Láttam olyan csemetéket, amelyek az ültetés helyétől 1 m távolságra repültek, olyan

erővel dobta ki a mozgó talaj. Az ültetési igényen túl, kevésbé gyomosodó talajon csak a burkolt gyökerű csemete használható, legyen az tőzegcserépben, papírcellában, vagy *Nisula* tekercsben nevelt csemete.

A Lappföld déli részén papírcellás csemetét érdemes használni. Itt még elég meleg a talaj ahhoz, hogy a papír idejében elbomoljon. Az északi részben azonban sokáig nem bomlik el. Mivel itt a gyökérzet is lassan nő, nehezen jut be az ásványi talajba és a csemete addigra elszárad. Itt a *Nisula* módszerével iskolázott csemetét tartják megfelelőnek. Ezek alapján az Állami Erdők Központjában úgy nyilatkoztak, hogy a jelenlegi burkolt gyökerű csemete mennyisége a jövőben sem változik. Ebben a mennyiségben a nyírcsemete is benne van. S főleg Lappföldön szándékozzák felhasználni.

Az Erdészövetség Központjában pedig azt a felvilágosítást adták, hogy a jövőben kismértékben növelik a burkolt gyökerű csemeték mennyiségét, mert az eddigi kísérletek alapján az ország déli részén is kiterjedtebb alkalmazása lehetséges.

Az 1. táblázatban azt láttuk, hogy jelenleg kereken 10 millió erdeifenyő csemetét termelnek papírcellás eljárással. A fentieket figyelembe véve ez mintegy 14—15 millióra fog emelkedni. Ez pedig az összes erdeifenyő csemete 10%-át jelenti. Előállítására a két üzemből levő gépsor bőségesen elegendő, s akkor is csak mintegy két hónapon át üzemel.

A TAPASZTALATOK ÉRTÉKELÉSE HAZAI VONATKOZÁSBAN

A finnországi tanulmányúton tapasztaltak óvatosságra intenek. Egészen más termőhelyi és termelési adottságban kidolgozott eljárást nem lehet megfelelő adattaló kísérletek nélkül átvenni.

Hazánkban a csemetetermelési eljárások korszerűsítésének jelenlegi, átmeneti szakaszában legfontosabb feladat a hagyományos termelési eljárások korszerűsítése, azaz a koncentrálás erőteljes folytatása, a termelési folyamatok maximális gépesítése. Üzemi bevezetésre a *Nisula*-féle tekerces iskolázást lehet javasolni a kézi iskolázás helyett. Az eljárásra megfelelő kísérleti eredmény áll rendelkezésünkre.

Ennél tovább csak akkor lehet lépni, ha országos méretű kísérletek eredményével rendelkezünk. A tény azonban az, hogy hazánkban négy papírcellás automata gépsor van. Továbbá terjedni kezd a fólia tasakokban történő csemete-nevelés.

Már most megállapítható, hogy a papírcellák jelenlegi magassága hazai viszonyaink között kevés. Kísérleteink azt mutatják, hogy a 15 cm-es magasság alföldi viszonyok között is megfelelne. Ilyen csemete nevelése lehetségesnek látszik. A sákyláti cukorgyárban ez évben megkezdik a papírcellák gyártását japán licenc alapján. Úgy nyilatkoztak, hogy 15 és 20 cm-es cellát is tudnak majd gyártani. A gépsor is könnyűszerrel átalakítható szerintünk úgy, hogy a 15 cm magas cellát tölteni és vetni lehessen.

A jelenlegi papírcellában nevelt csemete csak Dunántúlon használható ott, ahol egyébként is lehet egyéves csemetével erdősíteni. Főleg sekély rétegű, üde termőhelyeken, ahol nem fenyeget erős gyomorkonkurrencia vagy ezt valamilyen módon meg tudják előzni.

A tőzegcserepes és Enso-pot eljárásnak hazánkban nem nagy jövőjét látom. Hazánkban, a kedvezőtlenebb termőhelyeken a fólia tasakos csemetének van jövője. E módszer kidolgozását 1965-ben kezdtük az Erdészeti Tudományos Intézetben. Azóta számos kísérleti eredmény áll rendelkezésre.

Erdészek és kertészek az Óhegyen

Nem azért vagyunk a világon, hogy összeszedjük szépségeit, hanem, hogy új szépségeket helyezzünk el benne!

A természet szépségeinek felismerése és keresése az emberekben nem újonnan kialakult ösztön. Hiszen az erdőknek, a szabad természetnek, a zöld környezetnek mindig voltak hódolói, s a táj szépségeit visszatükrözik a halhatatlan festők, írók, költők remekművei is.

Napjainkban erősebb a szabad természet iránti igény, ennek érthető okai vannak. Az ország lakóinak fele városokban, vagy legalábbis városias környezetben él. Az üzemekben, gyárakban, irodákban, a városi forgatagban élő ember igyekszik szabad idejét kihasználni, hogy teleszívhassa magát friss levegővel, szemeit megpihentesse a természet szép tájain, idegeit megnyugtassa a csend.

A zöldfelületek jellegzetes, közismert megjelenési formái a parkok s hasonló zöldterületi létesítmények sorsa jó kezekben van, mert kertészek, erdészek régi hagyományokra és sok évi tapasztalatokra támaszkodva építik, gondozzák azokat. A kertművészet évszázados, talán inkább évezredek múlta tekint vissza, gazdag szakirodalom segíti művelőit.

Az erdészek és kertészek szakirányításával és a X. kerületi Tanács jól szervezett társadalmi munkával készült el a 20 hektár belterjes park az Óhegyen, melyből 130 000 m² a pázsit, 20 000 m² belső út és térfelület, 50 000 m² sorosan ültetett erdő. A telepítés során 164-féle növény került elültetésre, melyből 11 500 db fa, 2500 db fenyő és örökzöld, 35 000 db cserje.

A társadalmi munkások aktivitása olyan nagymértékű volt, hogy a kitűzött célt meghaladóan a Kőér u. északi oldalán meglevő két és fél hektár elhanyagolt *Eleagnus*-erdőt, mely közbiztonsági szempontból igen veszélyes volt, parkerdővé alakítottuk.

A társadalmi összefogásnak szép példája ez a park, bebizonyosodott az, hogy a társadalmi munka jó szervezésével és megfelelő szakmai irányítással szép eredmények felmutatására képes.

Tarjányi Ferenc

Hasznos és vonzó programot adtak a „fák napjának” a bajor erdészek. Rájöttek, hogy az eddigi iskolai kirándulások, szülőikkel való séták nem keltették fel kellően az ifjúság érdeklődését a természet iránt. A „fák napjára” ezért a gyermeki érdeklődést jobban kielégítő és terelő programot dolgoztak ki. Ebben egy előre kialakított 2,5 km hosszú sétaúton vetélkedők és ügyességi játékok pontjai váltják egymást. A vetélkedőben élő- és preparált vadállatok felismerése, fák magasságának és korának becslése, madárvédelem, a főbb fafajok felismerése (ágdarabjainak sorbaállított törzskivágásaira való helyezésével), rovarok meghatározása, az erdő funkcióinak méltatása szerepel. A játékok különböző módon feldarabolt törzsrészek újra összerakásából, patkó-céldobásból, különböző nagyságú karikákon át való tobozhajtásból, 10 × 15 m-nyi területen előkészített „labirintus” bejárásából, buktatós talicskázásból, rönkvégek gurításával nehezített stafétából álltak. A programot végül énekszámokkal kísért, tréfás díjkiosztás zárta. Az első ilyen rendezvényt a tanulók és nevelők nagy lelkesedéssel fogadták és élénk érdeklődést váltott ki a helybeli lakosság részéről is. Mindez azt mutatja, hogy új utakon eredményesen kísérrelhetjük meg az érdeklődés felkeltését az erdő iránt, szövetségeseiket találni erőfeszítéseinkhez. (ALLG. FORSTZEITSCHRIFT, 1974. 28.)

A természetes állatvilág mint a kultúrtáj tényezője igen jelentős (K. Eiberle: Die freilebende Tierwelt als Faktor der Kulturlandschaft, LANDSCHAFTSSCHUTZ UND UMWELTPFLEGE Frauenfeld, 1974.). Közép-Európában, valamint Észak- és Dél-Európa egyes tájain oly mértékben szaporodott el a csülkösvad, olyan erős befolyással van a növénytakaróra, hogy kiterjedt erdőterületeken domináns, ökológiai tényezőként jelentkezik. A kőszáli kecske kivételével valamennyi itt honos kérődző, különösen télen az erdőre utalt. Itt rejtőzhet és itt találja az erdei fák és cserjék rügeiben, hajtásaiban, fiatal kérgében a gyakran egyetlen hozzáférhető táplálékát. A rágás, a hántás és fenés akkor jelentkezik igazán kárként, ha az a termőhelynek megfelelő fafajokat növekedésükben visszaszorítja, vagy a gyógyulni nem tudó sebhelyek egész állományok ellenállóképességét tartósan lerontják.

Hegyvidéken a természet háztartásának legfontosabb eleme az erdő. A faállományok megfelelő mértéke és kormegoszlása létfontosságú. A viszonylag rövid felújítási időszak alatt a vad igen nagy károkat okozhat, és az ellene való védekezés csak kivételes esetekben jöhet szóba. Így a csülkösvad állományszabályozását nélkülözhetetlen erdőművelési rendszabálynak kell tekintenünk, túlzott mértékű vadállományt mind emberi érdekből, mind állatvédelmi szempontból kerülni kell.

A lombos erdőkben a probléma másként jelentkezik. Mivel magas mezőgazdasági hozamok csak mesterséges környezetben érhetők el, a szabad terület nagy része állandó és sokoldalú technikai behatások alatt áll. Az ember testi-lelki komfortjához azonban a természeteshez közelálló tájrészletek is szükségesek. A fatermelés mellett ezt a szükségletet is az erdőnek kell kielégítenie. Ugyanakkor az erdő talán az egyetlen térség, amelyben még fajdús állatvilág alakulhat ki, amire a lakosság szaporodásával és jólétének emelkedésével párhuzamosan, egyre növekvő mértékben a természetvédelem irányul. Ennek pedig feltétele a fafajokban gazdag erdő. Elhibázott a tájélmény és vadászati kedvéért egyedül a csülkösvadnak kedvezni oly mértékben, hogy ennek hatására a biológiailag oly fontos elegyfajok — mint hársak, gyertyán, tölgyek, jegenyefenyő, juharok és egyebek — erdeinkből fokozatosan eltűnjenek. Az erdőre is áll az az alaptörvény, hogy annál gazdagabb az állatvilág, minél változatosabb életterének növényzete.

A vadállományszabályozásnak fontossági sorrendben hármas feladata van: az állománynak a helyi körülményekhez igazítása, az állomány összetételének szabályozása és az állománynak egyedi jelek szerinti gondozása. A sorrendet a következők indokolják.

A mesterséges vadkárrelhárító szereket a gazdasági erdőkben sohasem fogjuk teljesen nélkülözhetni. Túlzott alkalmazásuk azonban maguk idézik elő a károknak mindig újabb és újabb erdőrészekben való koncentrálódását. A kár elhárítása helyett azt csak máshová helyezzzük. A vadkárok gyakorisága és nagysága bizonyos mértékig befolyásolható mesterséges etetéssel. Ennek költsége azonban akkora, hogy csak igen szűk keretek között valósítható meg. Így minden okunk megvan ahhoz, hogy a természetes vadláplálkozási lehetőségeinket a túlhasználattól megvédjük. A fenntartható vadsűrűséget végül is a rendelkezésre állható eszközök és a környezetben rejlő lehetőségek határozzák meg.

Az állomány belső szerkezetétől függ az állományfejlődés és ennek szabályozása a lelövési terv egyik fontos célja. A lelövés, az állomány nagyság és annak belső szerkezete között szoros az összefüggés. Különösen a szaporulat túlzott kímélése okozhat hiányt érett vadban és a sutavad apasztásának visszafogása vezet nem kívánatos túlszaporodáshoz, a vad kedvezőtlen eloszlásához a területen.

Minden törekvésünknek legfőbb célja a tájak harmonikus kialakítása és fenntartása kell legyen. A vadgazdálkodásnak ezért a csülkösvadállományt sem veszélyeztetni, sem túlzottan elszaporítania nem szabad, mert a vadkárok mértéke szerint kell az erdőművelési céljainkat és eljárásainkat megválasztanunk, ezek pedig eleve meghatározák, milyen mértékben lehet a fatermesztést az erdő egyébirányú funkcióinak teljesítésével összhangba hozni. A csülkösvadállomány szabályozása rendkívül fontos tájbiológiai feladattá vált, s ennek megoldása érdekében az erdőművelési és vadgazdálkodási tervezést szoros összhangba kell hozni.

(Ref.: Jérôme R.)

A svájci erdő állapota és jövője (E. Ott: Zustand und Zukunft des Schweizer Waldes — Ein Beitrag aus Waldbaulicher Sicht — Schweizerischer Anstalt für das forstliche Versuchswesen, MITTEILUNGEN, 1973. 49. 4. 343—450. o.)

Az erdész ma ellentmondásos helyzetben van. Amíg az ipari társadalom egyre nagyobb infrastrukturális követelményeket támaszt az erdővel szemben és egyre több faanyagot követel, addig a legtöbb helyen nincs mód az erdő gondozásának megfelelő kifejlesztésére. Az erdő jövedelmezősége egyre jobban csökken és egyre több birtokos kénytelen a tartamos erdőgazdálkodásnak elemi tennivalóit is elhanyagolni. A szükséges munkák elmaradását a nagyközönség nem veszi észre, maga a tulajdonos is gyakran csak akkor, amikor az általa előidézett katasztrófa kitör. Az utóbbi időknek ilyen kalamitásai és intenzív felvilágosító munka most újra a gondos erdőgazdaságra tereli a figyelmet. Távlati célunk: egészséges, ellenállóképes erdők, amelyek a tőlük követelt szolgáltatásokat és anyagi termelést *tartamosan*, a lehető legnagyobb mértékben és gazdaságossággal teljesíteni képesek. A svájci erdő állapotának helyzetfelmérése alapján a következőket kell megállapítani.

Az általánosan elterjedt nézettel szemben Svájc gyengén erdősült. Sűrűn lakott közép-résének csupán negyede erdő, az Alpokban az erdőszültség mindössze 21%, csupán a Jurában 39%. Ezzel szemben Ausztria erdőszültsége 40% és egyes tartományai még nagyobb mértékben erdősültek. Még szembetűnőbb ez a lakosságra vetítve: 100 főre esik Európában átlag 32 ha, Ausztriában 47 ha, Svájcban 18 ha (és Magyarországon 15 ha) erdő. Az 1,3 millió ha-ból mindössze 1,0 millió a gazdasági erdő. Az erdőknek csak negyede áll sikon, vagy enyhe lejtőn (0—20%), míg kereken fele nagyon meredeken (40% felett). Ez behatárolja a ma használatos gépesítésnek a lehetőségét, de mivel az erdők zömében természetes felújítás az ajánlatos, tartvágás amúgy sem jöhet számba. Legfontosabb fafajok a jegenyefenyő, a luc és a bükk, mellettük még a vörhenyfenő, kőris, hegyjuhar a jelentősebb, kisebb mértékben a tölgy, erdeifenyő és a cirbolya. Az erdők négyötödét lehet „normális” gazdasági erdőnek minősíteni, egyötöde átalakításra szorul. Mintegy 35 ezer ha a sarjerdő, ennek sűrűs átalakítása nemcsak helyi, de országos érdek. Átalakításra szorul több kishozamú lomberdő és termőhelyidegen lucos. A „normális” gazdasági erdők általános hiányossága a nevelővágások elmaradása, különösen a fiatalabb korban. Az általános kormegoszlás magán viseli a századelőn eluralkodott száraló-eszme nyomait. Előtérben volt akkor a gyérités, a készlet-növelés és visszaszorult a felújítás. Ennek megfelelően most túltengenek a fiatalabb középkorú állományok és hiány van fiatalosokban. Így a készlet-hullám tetőpontján állunk most, mégsem beszélhetünk túlzott fakészletről, csupán kiegyenlíthetlen kormegoszlásról. Így a következő években nem a látszólagos készletnövekedés leépítéséről kell szó legyen, hanem főként az elmaradt gyéritések behozásáról és a fiatalosok részarányának növeléséről ott, ahol az fatermésileg és erdőművelésileg igazoltnak látszik. Ebben az elgondolásban nemcsak a készlettartás és a növedékek tartamos biztosítása vezet bennünket, hanem főként az elmaradt erdeink értéktermelésének növelése, amibe a szociális funkciókat is beleértjük.

A távlati céljaink elérésének legfőbb követelménye az erdőművelésnek átfogó tervezése. Csak így érhetjük el, hogy erőfeszítéseink a leglényegesebb és leghalaszthatatlanabb feladatok teljesítésére összpontosíthatassuk, kihasználhassuk a jelenlegi kormegoszlásban rejlő előnyöket és megelőzzük a túlkorosodásban rejlő veszélyeket. Az évi kitermelést a következő 40 évre általában az elmúlt 20 év folyónövedékének mértékében lehet előírni, kereken 5,3 millió m³-ben. Ez 50%-kal magasabb a mostaninál. További teendő a gyengén erdősült és védelemre szoruló részekben új erdők telepítése, a sarj- és egyéb rottott erdők átalakítása. Előnyben kell részesíteni a természeteszerű eljárásokat, felújításban a száralóvágásos eljárást és különösen a hegyvidéken a száralásnak mostaninál nagyobb mértékű alkalmazását. Az intenzívebb munka csupán a fakitermelésben és erdőfelújításban legkevesebbet 10 000 munkást kíván a jelenleg valamennyi erdőgazdasági munkában alkalmazott 12 000-rel szemben. Erőteljesen fejleszteni kell a termőhelyterképezést, be kell hozni az erdőrendezési elmaradást. Elkerülhetetlen az erdőművelés gondos tervezése valamennyi köztulajdonú erdőre nézve, különösen a használható fiatalosok ápolását kell következetesen tervezni és végrehajtani. Fokozni kell a gyéritési tevékenységet, a száralás alkalmazását. Több figyelmet kell fordítani a szaporítóanyag előállítására. Amennyiben az erdőgazdaság saját forrásai nem elegendők, a szükséges munkák finanszírozását másutt kell megoldani.

(Ref.: Jérôme R.)

Rovatvezető: Király Pál

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az **elnökség** március hó 27-i ülésén dr. Madas András elnök megemlékezett hazánk felszabadulásának 30. évfordulójáról. Méltatta a munkát, amelyet Egyesületünk az elmúlt évtizedek alatt az erdőgazdálkodás fejlesztése terén társadalmi tevékenységével kifejtett. Az eddig elért eredményekben munkálkodó tagságnak köszönetét kifejezve arra buzdított, hogy egyesületi munkánkat továbbra is lelkes odaadás, és a cselekvés egysége jellemezze.

Ezt követően az elnökség az Egyesület nemzetközi kapcsolatait elemezte, majd a Szervezési és Propaganda Bizottság vezetője, Riedl Gyula ismertette az Egyesület központi bizottságainak, szakosztályainak és helyi csoportjainak 1974. évi működését.

*

A **Szerkesztő bizottság** ülésén elismeréssel illeték a megjelent lapszámokat és a szűkebb szerkesztőség ezirányú munkáját. A májusi és júniusi lapszámot a bizottság részletesen összeállította, a többi számnak pedig meghatározta a vezértémáját. A júliusi szám előzetesként kívánja ismertetni a Közgyűlés szakmai anyagát, az augusztusi szám pedig részletesen tartalmazni fogja a Sárospatakon rendezendő Erdőrendezési Napok anyagát.

*

Az **Erdőművelési Szakosztály** előadással egybekötött vitaülést rendezett Budapesten, a burkolt gyökerű csemetertermelés módszerei és eredményei témakörben. Az előadó Reija Ellä finn erdőmester előadásában elsősorban a Paperpot csemetertermelési rendszerrel foglalkozott, dia és mozgófilm vetítéssel egybekötve. Hozzászólók voltak: dr. Gál János tanszékvezető egyetemi tanár, Deák István igazgatóhelyettes-főmérnök, dr. Papp László ERTI tud. főmunkatárs, dr. Borsos Zoltán erdőművelési osztályvezető, Vilček János ERTI kísérleti állomásigazgató.

*

A **Gépkísérleti Szakosztály** ülést tartott. Dr. Káldy József egyetemi tanár, szakosztályvezetőnek a skandináviai erdészet gépesítésének eredményeiről tartott előadása után, amelyet 75 diakép levetítése kísért, élénk vita kezdődött. A vita a következőkben foglalható össze:

— Sürgős, hogy a MÉM napirendre tűzze az erdészeti munkák gépesítésének problémáit, mivel korszerű gépek beszerzése egyre nehezebb, az árak rohamosan emelkednek, az alkatrész-ellátás és a gépészeti szakmunkásképzés megoldatlan.

— Készlüljön javaslat a gépesítés területén „rendszergazdák” kijelölésére — a csemetekert gépesítése, az erdőnevelés gépesítése, a hosszúfás fakitermelés alsó felkészítőtelepi munkarendszerek, rövidfás fakitermelési munkarendszer harvesterral stb. témákban.

— A faipari üzemek körül pl. Mohács, Szombathely, Vásárosnamény környékén ipari erdők nevelésével, erre alkalmas körzetek meghatározásával kell foglalkozni. Az ipari erdők rendeltetése a faipari üzemek nyersanyagainak biztosítása 10—20 éves vágásfordulóval.

A Szakosztály foglalkozott Az Erdőnek szakcikkkel való ellátásával, vállalva név szerint hat szakcikk megírását.

*

Az **Oktatási Bizottság** kibővített ülés keretében társadalmi vitát rendez az erdészeti szakmunkásképzés új szakmai konstrukciójának kialakítása és az új szakmák követelményrendszerének, az ún. „szakmai szinteknek” témakörben.

A **Nagykanizsai Csoport** a VSZB-al közös ünnepi rendezvényen Andor József igazgatóhelyettes „A Zalai Allami Fagazdaság 30 éves eredményei”, Farkas Pál igazgató „A fagazdaság fejlesztési irányelvei”, Halász Aladár MEM igazgatóvezető-helyettes „Kanadai útbeszámoló” c. előadásának keretében emlekeztek meg a jubileumról.

A **Győri Csoport** a Faipari Tudományos Egyesület helyi csoportjával közös rendezésben a „Győri Műszaki Honap” keretében szervezte meg „A műszaki fejlesztés az ember és környezetének velemében” témakörű előadást. Dr. Bondor Antal, a FAGOK műszaki igazgatója átutóg ismertetést tartott a fagazdaság v. öteves tervéről, a fatermesztők, fafeldolgozók és a felhasználók szemszögéből. Dr. Fáy Mihály igazgató a farostlemezgyártás helyzetét vizsgálta. Az előadásokon részt vettek az EFAG dolgozói kivül a Cardo Bútorgyár, az Allami Építőipar, a MVG és egyéb asztalosipari vállalatok szakemberei. A vitában hozzászólók a faipar fejlesztésének, a fafelhasználás kibővítésének távlatait elemezték.

A **szakmai továbbképzés** keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották:

Budapesten (MEM) **Horváth István** „Beszámoló Kanada, USA és Mexikó természetvédelmi területeiről és nemzeti parkjairól” (vetítéssel),

Budapest (Mik. Társ.) **dr. Bohus Gábor** „Újabb és érdekesebb Agaricus fajok hazánkban”, **dr. Kalmár Zoltán** „Újabb adatok a penészgombák toxikus hatóanyagairól”, **Varga Ferenc** „A faanyag gomba- és rovarkártvéoi és az ellene való védekezés épületekben, fatelepeken”, **dr. Hornok László** „Fusarium fajok előfordulása és jelentősége” (vetítéssel), **dr. Komlóssy György** „Fontosabb farontó gombáink és kártételük II.”

Ásotthalmán **dr. Solymos Rezső** „A fenyő termesztés helyzete és irányelvei, különös tekintettel a fenyőállományok nevelésére”.

Budakeszin **dr. Tóth Sándor** „Erdészeti Világkongresszus”,

Kecskeméten **dr. Szodfridt István** „Holland—irancia tanulmányúti tájékoztató”, **dr. Papp László** „Finnországi tanulmányúti beszámoló”,

Keszthelyen **dr. Márkus László** „Az élőfaállomány értékelesi módjai és ereteke”,

Miskolcon **dr. Gál János** „A szennyvztisztítás és hasznosítás erdészeti feladatai”,

Szegeden **dr. Solymos Rezső** „A fenyő természetes helyzete és irányelvei”,

Szombathelyen **Buza István** „A tsz-erdőgazdálkodás fejlesztése”,

Veszprémben (MEM) **dr. Majer Antal** „Az erdőtopológia felhasználása a termőhelyfeltárás, valamint a célállomány megállapítása során”, **Mészáros Gyula** „Üzemervezés gépi adatfeldolgozása” címmel.

Halálozás: Fájó szívvel búcsúznak **id. Csermely László** „Bedő Albert”-díjas ny. erdőmérnöktől, aki életének 78. évében Miskolcon elhunyt. Emlékét Egyesületünk megbecsülése kíséri.

Kecskeméten elhunyt **Várkonyi László** erdőmérnök, a volt Kiskunsági All. Erdőgazdaság nyugalmazott főmérnöke. 67 évet élt. Ugyanott temették el azon a napon, amikor a több évtizedes kimagasló erdőtelepítési tevékenységéért adományozott „Erdészet Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetést át kellett volna vennie a Fásítási Honap megnyitó ünnepségén.

Űj tagok: Nagy János erdésztechnikus, Siklós; Herczeg Jenő, Pécs; Csóbor Gyula erdész, Bajánsenye; Mester Lajos erdész, Velemér; Boda János faipari mérnök, Diósjenő; Kelemen József művezető, Guth; Balogh Balázs erdésztechnikus, Olaszliszka; Friedel Kálmán gépésztechnikus, Hámor; Lipcsei János erdész, Pálháza; Mihalóczki József erdésztechnikus, Bánhorvát; Molnár Ferenc erdész, Tarc; Nagy Ervin erdésztechnikus, Bánhorvát; Pózsa László erdésztechnikus, Mocsolyástelep; Sallai István erdésztechnikus, Szuhogy.

AZ ERDŐ szerkesztő bizottsága. Vezető: **dr. Keresztesi Béla**. Főmunkatárs: **Jérome René**. Tagok: **Balázs István**, Budapest; **Beck Antal**, Pécs; **dr. Birck Oszkár**, Budapest; **Boldizsár Antal**, Miskolc; **Botos Géza**, Debrecen; **Büttner Gyula**, Esztergom; **Deák István**, Tamási; **Erdős László**, Budapest; **Fila József**, Budapest; **Firtás Oszkár**, Sopron; **Gáspár Hantos Géza**, Budapest; **Hatler Rudolf**, Kaposvár; **dr. Herpay Imre**, Sopron; **Iharos Frigyes**, Veszprém; **Imreh János**, Budapest; **Jahn Ferenc**, Eger; **dr. Járó Zoltán**, Budapest; **dr. Káldy József**, Sopron; **Király Pál**, Budapest; **dr. Kiss Rezső**, Budapest; **dr. Madas András**, Budapest; **Mészöly Győző**, Budapest; **dr. Radó Gábor**, Budapest; **dr. Sali Emil**, Budapest; **dr. Solymos Rezső**, Budapest; **dr. Speer Norbert**, Budapest; **Stüdel Károly**, Győr; **Tóth István**, Budapest; **dr. Tóth Sándor**, Budapest; **Varga Ferenc**, Sopron; **Vida László**, Szeged; **Vörösmarty Zoltán**, Tatabánya.

ERDŐSÍTÉS A FELSZABADULÁS UTÁN

